

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

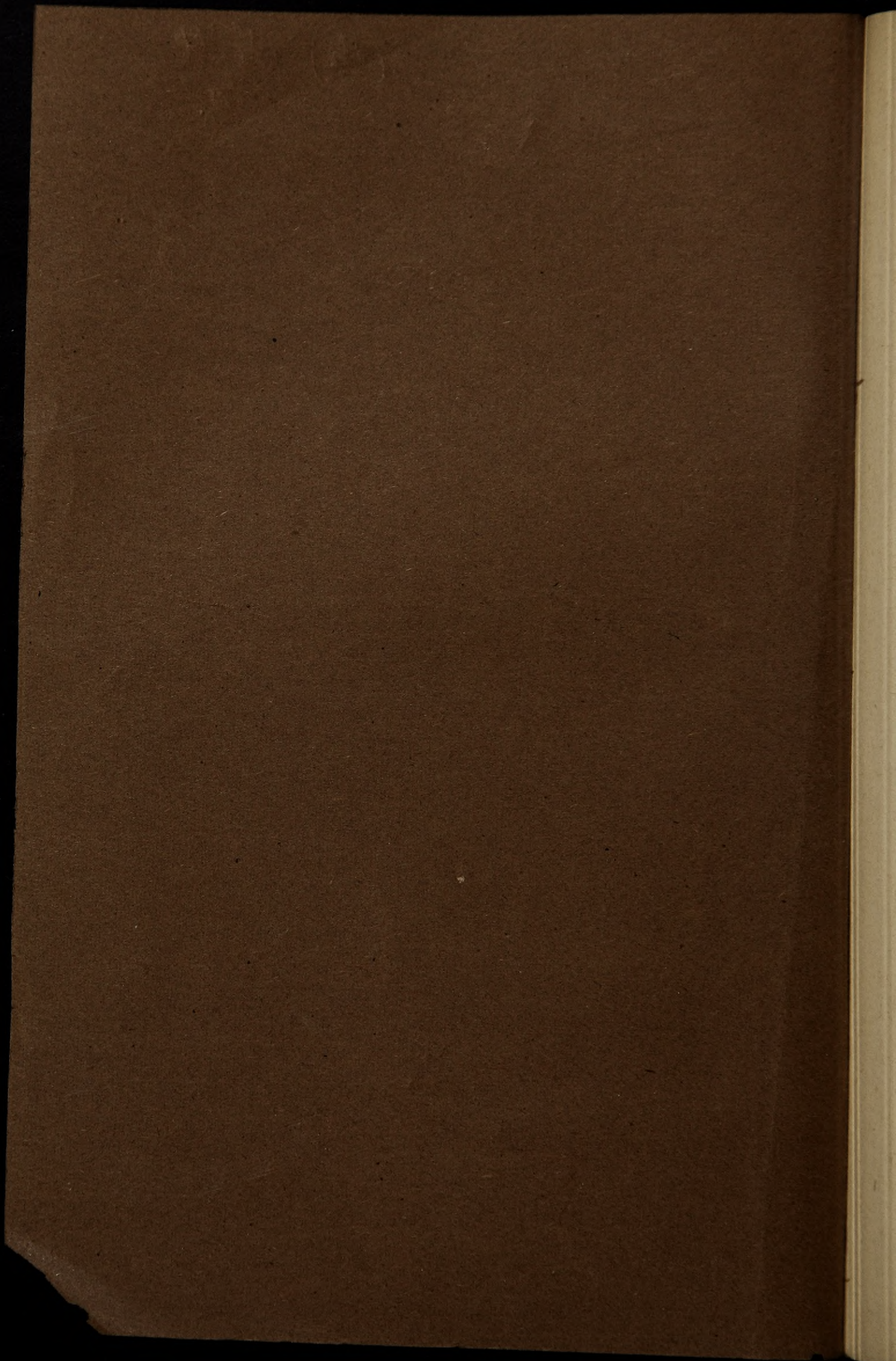
(A)

1850

Mr. Berglund

Vastra Maria

Norregården

VACKRA MARIA

I

NORREGÅRDEN.

BERÄTTELSE UR FOLKLIFVET

AF

ALRIK BERGLUND.

STOCKHOLM,
EXPEDITIONEN AF "FÖR HEMMET".

MALMÖ,
C. A. ANDERSSON & C:S BOKTRYCKERI,
1883.

FÖRSTA KAPITLET.

Den ärfda fiendskapen.

Det var en viktig tilldragelse i den stora byn Grankulla i Norrland, då det berättades, att de tvänne rikaste bondfamiljerna derstädes upphört med sin tjugufemåriga fiendskap och nu försonat sig med hvarandra. Ett äktenskap skulle blifva inseglet härpå.

Både gamla och unga talade härom, dels med tillfredsställelse, dels — som det ofta händer — under åtskilliga småaktiga anmärkningar. Uppriktigare glädde sig kanske ingen deröfver än församlingens vördnadsvärde prost, som för länge sedan flere gånger, ehuru förgäfves, försökt medla emellan de oförsonliga fienderna. Skolläraren Cederqvist, en ganska viktig person i byn, yttrade sig deremot allt annat än välvilligt om saken, der han satt på gästgifvaregården med åtskilliga af sina dryckesbröder. Han hyste också sedan flere år tillbaka i tysthet groll mot bägge familjerna och deras barn. Den mycket ansedde Hans Wiberg, skogvaktare på den närbelägna storartade skogsegendomen Nyfors, uttalade sig isynnerhet skarpt och ogillande om det i fråga varande giftermålet.

”Det duger då inte!” brummade han. ”Jag tror inte heller derpå. Erik Larsson är en lättsinnig slyngel och det kan aldrig bli väl.”

Den långe, väderbitne skogsmannen visade emellertid sällan en vänskaplig sinnesstämning hvarföre man ej heller nu undrade på hans knot.

Men huru man nu än i byn pratade om denna tilldragelse, stod det emellertid fast, att den gamle Anders Persson i Norregården och den unge Erik Larsson i Södervik (den sydligaste gården i Gran-kulla by) lofvat hvarandra fred och vänskap. Till bekräftelse härpå hade Erik friat till gubben Perssons yngsta dotter "vackra Maria", såsom hon benämndes af hela byn.

De, som närmare kände till förhållandena, visste äfven, att Maria egentligen varit fredstifterskan emellan de bägge familjerna. Hon och Erik hade småningom närmat sig hvarandra, och barnen hade således förenat, hvad de hårdnackade föräldrarne söndrat.

Detta hade på helt naturligt sätt försiggått.

Maria i Norregården och Erik i Södervik voro ej särdeles olika till åldern. Nu var flickan tjugu och hennes fästman föga öfver tjugutvå år. Bägge hade som barn gått i församlingens folkskola, der prosten stundom sjelf till och med undervisade barnen, emedan skolmästaren var en föga begåfvad lärare.

Erik hade då för tiden föga gifvit akt på Maria, emedan han af sin far ständigt hört, att bitter ovänskap herskade emellan honom och Anders Persson. Hvarföre, det hade han ej fått veta och brydde sig äfven föga derom under uppväxten, till och med ej sedan han blifvit äldre. Hvad angick det honom? För honom och Norregårdens barn fanns nog rum ändå i byn, så att de kunde gå ur vägen för hvarandra. Sådana åsigter insupa ofta barnen likasom med sjelfva modersmjölken. Till på köpet låg den ståtliga gården Södervik i ena ändan af den stora

byn Grankulla och Norregården i den andra. Det var ju, liksom de lefde i olika ändar af verlden.

I en flickas själ har emellertid hatet inga egentliga rötter, om det icke näres af en mot henne själf begången orättvisa. Den lilla Maria visste nog att Söderviksboarna skulle vara likasom de ej funnes till för henne. Han var också fullt och fast öfvertygad om, att hon för familjens äras skull hatade och föraktade hela "Söderviksföljet."

Men hon var dock en riktig qvinna, så liten hon var, och derföre smög hon ofta en liten nyfiken sidoblick till Erik, då hon såg honom leka med de andra pojkarne på skolgården, eller då de af en händelse möttes på gatan i byn. Han vände visst då med pojaktig styfsinhet bort hufvudet. Men hon, utan att tänka derpå, kunde dock ej motstå frestelsen att kasta en liten, liten blick på den förhatlige "Södervikspojken."

Om hon, den lilla enfaldiga åttaåriga varelsen, blifvit noggrant utforskad beträffande intrycket af dessa små blickar, skulle hon utan tvifvel nödgats tillstå, att Erik var en ganska behaglig gosse med sina runda, röda kinder, sina milda, blå ögon och sitt gula, lockiga hår. Han bar sig ej heller så klumpigt och vårdslöst åt, som de andra bondpojkarne, var flitig i skolan och såg riktigt förnäm ut, tyckte hon.

Hon skulle omöjligt hafva kunnat sagt, hvarföre hon egentligen borde hata Erik. Men det var nu en gång så anbefaldt och kunde icke vara annorlunda, hvarföre hon ej heller gjorde några betraktelser deröfver.

Gud vet, om prosten förstod att läsa i barnets hjerta eller om han blott följde sin egen känslas ingifvelse — nog af en dag, då barnen under sin väg från skolan gingo förbi den närbelägna prostgården

och den vörtnadsvärde gubben sjelf stod vid sin port, tog han den lilla Maria i handen och qvarhöll henne. Barnen helsade alltid naturligtvis med största vörtnad på prosten, då de gingo förbi honom, och den gosse eller flicka var ej litet stolt, som han utmärkte genom att under vänligt tilltal qvarhålla hos sig.

Lilla Maria fann det således vara särdeles smickrande att vid den ärevördige mannens hand få se de öfriga skolbarnen gå förbi. Då nu Erik kom och artigt tog af sig mössan, räckte prosten ut sin andra hand och drog honom till sig under ett vänligt leende. Då nu alla aflägsnat sig och prosten var ensam med de två små ovännerna, betraktade han dem med faderlig välvilja, så att bägge rodnade ända upp till hårfästet af glad förlägenhet.

"Barn," sade han slutligen med vek röst, "tänken dock på Herrans ord och älsken hvarandra inbördes!"

Han lutade sig ned mot den lilla flickan. "Således, Maria, måste du vara god vän med Erik."

Intet ord kunde den lilla säga, men hon rodnade ännu mera.

"Och du, Erik, var en hygglig gosse och var ej längre ond på den här lilla flickan. Ni ha ju aldrig gjort hvarandra något ondt och få derföre ej vara främmande för hvarandra, fastän era föräldrar äro oense. De skola väl också åter blifva vänner, det hoppas jag med Guds hjälp få upplefva. Alltså, räck hvarandra handen och varen goda lekkamrater."

Det hjälpte alldeles icke att tveka, streta emot och titta på sned. Prosten tog hvarderas hand och med eller mot deras vilja måste de beqväma sig till ett handslag.

"Seså, mina små vänner låten nu detta vara uppriktigt menadt. I dag, då ni nu blifvit goda vän-

ner, skall middagen smaka er dubbelt så godt. Gud vare med er!”

Han släppte dem och de gingo derefter ett litet stycke med sänkta blickar bredvid hvarandra, derpå skildes de åt likasom på kommando, den ena till höger och den andre till venster, samt sprungo derefter hem, så fort de förmådde.

Nu voro de visserligen försonade till det yttre; men för öfrigt förblef allt detsamma som förut. De helsade icke på och talade ej vid hvarandra, utan undveko den ene den andra mera afsigtligt än förut.

En dag lekte barnen i skolrummet, der gossar och flickor sutto tillsammans i det stora rummet, men i två afdelningar. Skolmästaren hade ännu icke kommit in, och med vanliga små strider skämtade barnen med hvarandra, innan han inträdde. Just då han visade sig i dörren med sitt finniga ansigte och eldröda, borstiga hår, träffades hans öra af det högljudda utropet ”röds-kalle”. Han måste naturligtvis tro, att det gälde honom; hans ögon sprutade eld och den ursinnige grep genast Erik, hvilken han ansåg vara förbrytaren. Han släpade gossen fram till katedern, tog der rottingen, utan hvilken han ej förstod att sköta undervisningen, och slog honom dermed obarmhertigt, oaktadt den skrikande gossen bedyrade sin oskuld.

En hemsk tystnad rådde för öfrigt bland de förskräckta skolbarnen, hvilka dels med ömkan, dels med fasa åsågo misshandlingen. Med bittra oqvädingsord och hotelser till de öfriga afslöts afstraffningen, under hvilken man endast hörde den stackars gossens krampaktiga snyftningar. Ingen vågade yttra ett ord. Då han slutligen något lugnat sig, afbröts plötsligen död-stystnaden af en späd, halft gråtande, halft trotsig

stämman från en af de längst bort befintliga flickbänkarne.

"Erik har ej sagt det! Han har orättvist fått stryk!"

"Hvad?" röt läraren och rusade ursinnig bort till Maria, som ropat dessa ord.

Hon sprang upp från sin plats, ej rädd, men i högsta grad upprörd, och sade oförskräckt:

"Erik är oskyldig. Jag skall säga det till värdig prostens "

Man kan ej så noga veta, huru hårdt hon fått lida för sitt mod — ty redan hade läraren fattat tag i henne — då en storm bröt lös bland alla barnen, som formligen alldeles förlamade skolmästaren. Upproret var allmänt. Läraren fann nu vid närmare eftertanke, att han låtit hänföra sig till ett missbrukande af sin makt.

"Hvem har då ropat "rödskalle"?", sade han. "Hvem?"

Ingen svarade, men stormen lugnade sig snart.

"Det skall undersökas, ja undersökas. Jag skall nog få fram sanningen!"

Med denna hotelse lugnade han sig åter och gjorde nu sitt återtag till katedern, såsom om han visste sig nu hafva fullkomligt återställt ordningen. I verkligheten var han dock icke väl till mods. Visserligen lät han ingenting märka, men sökte förekomma barnens anklagelser, i det han infann sig hos prostens, så snart skolan slutat för dagen, och beskärmade sig då öfver barnens elakhet.

Nu kom således den af honom hotade undersökningen till stånd, genom hvilken det visade sig, att en annan gosse, än Erik, ropat "rödskalle" till en af sina rödhåriga kamrater. Men härigenom bevisades icke blott skolmästarens oförsvarliga häftighet, utan

Eriks stolte fader gaf sig ej ro, förrän skolmästaren gjort afbön inför honom för sonens misshandling.

Från den tiden var skolmästaren i tysthet högst förbittrad på Erik och Maria, emedan de ju på sätt och vis varit anledningen till hans nederlag, ehuru han var alltför klok att öppet förråda sin fiendtliga sinnesstämning emot barnen.

Maria å sin sida hade genom att så modigt taga parti för Erik förskaffat sig stort anseende bland alla barnen. Prästen hade i tysthet gladt sig deråt och Erik kände sig af tacksamhet dragen till henne. Han var till sin natur godmodig och vekhjertad. När han således ett par dagar efter den stormiga scenen, då han öfvervunnit skammen öfver den lidna misshandlingen, gick ifrån skolan, närmade han sig flickan och hviskade till henne:

”Du är en snäll flicka, Maria, och jag tycker mycket om dig!”

Huru blixtrade icke då hennes svarta ögon emot honom! De svarade i stället för munnen.

Derefter var det emellertid likasom förut. De talade ej vid hvarandra och undveko alla helsningar. Frukthan för föräldrarne, emellan hvilka en försoning aldrig var att tänka på, hindrade allt umgänge emellan barnen.

De bägge barnen växte sålunda upp, utan att något tillfälle begagnades af dem att vexla ett ord eller knappast en blick. Sedan längre fram Maria blifvit konfirmerad, kom hon till en pension i näraste stad, der hon erhöll större bildning, än som vanligen kommer på en bondflickas lott.

Då hon två år derefter återvände derifrån till hemmet, var hon en ovanligt vacker, sjuttonårig flicka, som oaktadt sin vistelse i staden, var lika enkel och anspråkslös som förut. Den ungdomliga gestalten

var väl ännu späd, men ur de fina, regelbundna dragen talade en kraftfull ande, som vittnade om en fast karakter. Hennes ovanliga skönhet förskaffade henne redan då benämningen "vackra Maria i Norregården". Det mörkbruna, glänsande håret, de svarta ögonen, den fina raka näsan och den lilla, ljufva rosenmunnen — allt förenade sig till en ovanligt intagande företeelse.

Äfven Erik hade utvecklats sig på ett fördelaktigt sätt och var då en vacker nittonårig yngling, med ljust, lockigt hår, blå ögon och friska, röda kinder. Hela hans utseende tillkännagaf dock alltför stor veket, oaktadt det första skäggfjunet förlänade hans ansigte ett något mera manligt uttryck. Likväl fann han mycket behag för byns flickor, ty han var ju en särdeles behaglig gosse och dertill såsom ende sonen till den rike egaren af Södervik ett för alla särdeles afundsvärdt parti.

Ännu var det dock för tidigt för Erik att tänka på giftermål, och dessutom var det beslutadt, att han i landtbruksskolan skulle genomgå en kurs i landtbruk samt derefter kanske äfven besöka den nyligen inrättade folkhögskolan. Han begagnade sig dock med flit af den gunst, i hvilken han stod hos flickorna i hemtrakten och egde stor vana vid att göra sig angenäm för dem. Han fladdrade emellertid, lik en fjäril, från den ena blomman till den andra, utan att detta dock gjorde ett ofördelaktigt intryck på någon. Det var ju endast en på det hela taget oskyldig lek, och om han också något litet förvred ett och annat flickhufvud, hade han dock tydligt visat, att dermed ej var något allvar, och därför gjorde ingen honom någon förebråelse därför, ej heller krossade han derigenom något alltför känsligt hjerta.

Han hade visserligen sett Maria många gånger

efter hennes återkomst, och om det också endast var på långt håll, hade det dock ej undfallit honom, huru ovanligt vacker den unga flickan blifvit. Men han hade aldrig talat med henne; de hade icke en gång kommit hvarandra så nära, att de kunnat helsa på hvarandra, om de haft lust dertill. Hvad Erik beträffade, kom stundom öfver honom en stark längtan efter att tala med Maria och säga henne några rätt vänliga ord.

Ett rykte hade under tiden spridt sig i byn, att den välmående skogvaktaren, Hans Wiberg, friat till Maria. Detta hade skett strax efter det bröllop, som firats emellan Marias äldre syster och en ung handlande i staden S. — Skogvaktaren, som hade en särdeles god plats på Nyfors och der var förvaltarens högra hand, hade äfven varit inbjuden till festen. Han hade alltid varit en gerna sedd gäst på Norregården, och då han tillika var i de omständigheter, att han när som helst kunde gifta sig, hade han väl allt skäl till den tron, att hans anbud skulle blifva väl emottaget.

Wiberg var ännu icke tretio år, och om han också var långt ifrån en vacker karl, var han dock en man af utmärkt god karakter, ehuru han till sin natur var kärf och sluten. Maria hade emellertid ingen böjelse för den sträfve mannen, och gubben Anders Persson invände äfven, att hans dotter var alltför ung att nu fästa sig för hela lifvet. Afslaget blef dock gifvet på ett så vänligt och mildt sätt, att Wiberg ej borde funnit sig så särdeles sårad deraf. Men denne, med sitt dystra lynne, tog dock detta mycket djupt och drog sig helt och hållet tillbaka från Norregården samt yttrade allt som oftast sin förbittring öfver de rikes öfvermod och tycktes af hjertat hata både qvinnor och äktenskap.

Då nu Erik försporde detta misslyckade frieri, gladde han sig åt, att skogvaktaren fått en korg och kände en ännu ifrigare längtan efter att någon gång få tala med Maria.

En vacker sommarafon gick han framåt till Norregården och vandrade tätt förbi trädgården under förhoppning att få se Maria der. Han bedrog sig dock i denna sin fömodan; men då han vidare tog af på en smalare väg, som förde till skogen, fick han se en smärt gestalt komma emot sig — det var hon.

Han blef riktigt het om öronen och greps af den yttersta förvirring. Hvar hade nu den kavaljeriske Erik tagit vägen? Han som annars tyckte så mycket och hade så lätt för att prata med flickorna.

Då nu Maria stannade midt framför honom och väntade på en vänlig helsning, tappade Erik alldeles koncepterna och stod stirrande på henne som på en främling.

"Jag tror du känner icke igen mig, Erik? sade hon skrattande. "Eller kanske du är rädd för mig?"

"Nej visst icke!" sade han slutligen stammande och hans blickar glänste af törtjusning. "Men du har blifvit en riktig fröken."

"Åh nej, jag är Maria likasom förr; hvad pratar du för slag? Nå, hur mår du nu för tiden?"

"Jo med helsan är det nog bra. Emellertid ska' jag nu snart bege mig till landtbruksskolan, så att jag får väl säga dig farväl, Maria, nu på samma gång."

"Jag önskar, att du må trifvas godt der."

"Tack för din tillönskan. Du kan nog förstå, att jag sätter värde på den."

Det såg ut, som om han ville säga något mer, men deraf blef ingenting, ehuru han såg på henne med innerliga blickar.

"Hvad ämnar du vidare säga, Erik?" frågade hon efter någon tystnad, icke utan något litet koketeri.

"Om du ej illa upptager det, Maria, så ville jag säga, huru mycket det gläder mig, att jag fått tala med dig och att du sagt mig så vänliga ord. Det är första gången; och det blir väl också den sista."

"Hvarföre det?"

"Då jag kommer hem om ett eller två år, är du nog redan gift och förmodligen ej qvar här. Det var ju nyligen så nära . . ."

Hon afbröt hans ord med ett klingande skratt och sade: "Nå ja, du skulle nog trösta dig deröfver! Du är ju förste kavaljeren här på platsen. — Ja, Gud vare med dig, Erik, i fall jag ej mera skulle träffa dig före din afresa."

Hon nickade vänligt åt honom och ämnade fortsätta sin väg.

"Skulle du vilja räcka mig handen, Maria?"

Han talade så bedjande och hon fann det ju ej vara något ondt deri, hvarföre hon helt trohjertadt lade sin hand i hans. Det hade de aldrig förr gjort. Kanske tänkte nu bägge härpå, ty de stodo ännu ett ögonblick tigande bredvid hvarandra. Derpå skildes de åt med ett vänligt farväl.

Erik träffade henne ej sedermera före afresan och ej heller under vistelsen vid landtbrusskolan och folkhögskolan, då han stundom kom hem på några dagar. Under tiden dog nämligen Marias mor, och hon tillbragte efter den tiden ofta några veckor i S. hos sin gifta syster. Eljes förändrades intet i de vanliga förhållandena. Då Erik slutligen efter två års förlopp hemkom från folkhögskolan för att nu delta i skötsel af fädernegården, föll honom ej annat in, än att samma sinnestämning fortfarande egde rum emellan

Södervik och Norregården, som förut, under fiendskapen emellan de bägge familjerna.

Af naturen sorglös och lättsinnig, fann Erik åter igen behag i att kurtisera flickorna i byn och sökte nu ingifva dem den tron, att han ibland dem sökte sin tillkommande hustru. Man trodde en tid att han dertill utkorat Margareta Gustafsson i den närgränsande byn Herrestad, emedan han på gillen ofta dansat med henne och då visat sig mycket road. Han besökte också ofta hennes föräldrar, var der mycket väl emottagen och umgicks med Margaretas äldre broder Petter såsom sin bästa vän.

Men i verkligheten tänkte Erik alldeles icke på äktenskap, och om han också tillfälligtvis numera såg Maria, föll det honom alls icke in ati komma i samspråk med henne. Men hans blickar hvilade med särdeles välbehag på hennes smidiga och numera fullt utvecklade gestalt. Det gjorde honom dervid ondt, att han för sin hårdnackade faders skull måste undvika den skönaste och finaste flickan i hela byn, den numera allmänt kallade "vackra Maria i Norregården".

Två år efter Eriks återkomst från folkhögskolan dog hans far helt plötsligt af slag, och nu blef Erik herre till det präktiga Södervik. Nu blef det för honom en nödvändighet att skaffa sig hustru. Hans moder yrkade också ifrigt derpå, och hennes son var äfven villig att säga farväl till det glada ungarlivvet och taga på sig det äktenskapliga oket.

Nu blef för honom valet emellan de många flickor, som han kände och tyckte om, desto svårare, ju mer han funderade derpå. Margareta från Herrestad stod honom visserligen på sätt och vis närmast och räknade äfven med säkerhet derpå, likasom hennes bror Petter, som redan hade sökt förmå honom fria till systemen. Hon var täck och hennes blixtrande ögon i

det varmblodiga brunetta ansigtet hade riktigt slagit an på honom. Hon var också rik och hade ett angenämt sätt. Ingen skulle undrat på att han sökte vinna hennes hand. Och dock — han betänkte sig åter och åter igen och blef deraf slutligen riktigt svårmodig.

Hans mor förstod sig icke på honom och hans tvekan. Hon var en kraftfull, vänlig och ännu ganska vacker qvinna och sonen var med stor kärlek fästad vid henne.

"Ja", sade han en gång då de i skymningen åter samtalat om giftermålet, "om bara inte den dumma historien vore!"

"Hvilken historia?" frågade hon förvånad öfver detta uttryck af Erik, som satt grubblande på en stol vid fönstret.

"Jo med Norregården."

Modrens ögon lyste af fröjd.

"Erik!" ropade hon häftigt. "Du tänker väl icke på Norregårdens vackra Maria?"

"Det kan ni väl förstå, mor, att jag tänker på henne. Henne skulle jag just vilja ha till hustru, om det vore möjligt. Men i Norregården skulle de nog kasta mig på dörren, om jag vågade mig dit — jag menar dock ej dermed Maria."

Modren reste sig upp och gick fram till Erik

"Hör du, Erik!" svarade hon med rörelse. "Jag skulle aldrig hafva sjelf kommit på sådana tankar. Men jag gläder mig så mycket mer deröfver — det skulle just vara, hvad mitt hjerta önskar, i fall den gamla fiendskapen med Norregården kunde begrafvas och du gifte dig med Maria. Nu då min salig man ej vidare säger sitt ord derom, kunde det ju ske så. Sannerligen tycker icke jag det."

"Huru?" Erik lyfte förvånad upp hufvudet. "Tror ni det?" Och Norregårdsfolket då?

"Åh jag kan nog få makt med gubben. Var du lugn!"

"Ni, mor?"

"Ser du, jag har aldrig i min lefvetid varit ond på Anders Persson, utan det var blott för det far ville så ha det. Han hade nog sin orsak till det, och emellan honom och Anders kunde aldrig ha blifvit godt. Jag skall säga dig, hvarföre icke, i fall du ännu aldrig hört det förtäljas. Anders i Norregården hade velat ha mej till hustru, men mina föräldrar tyckte mer om Larsson i Södervik. Deraf kom ovänskapen, men nu kan det ju vara slut med den? — Förstår du nu?"

"Om jag bara tordes sätta tro till hvad ni säger, mor!" utropade han, ännu något tviflande.

"Låt mig sköta om det der, om du så vill. Du är ju dock herre här och måste bestämma. Ska jag göra det?"

"Ja", svarade han med fast ton. "Maria tycker jag bäst om af allesammans och henne ville jag gerna hafva till hustru."

Efter denna förklaring lagade sig mor Larsson i ordning dagen derpå att gå till Norregården och lemnade Erik hemma, sväfvande emellan hopp och fruktan.

Knappast hade ett par timmar förflutit, då hon återkom hem. strålande af belåtenhet. Allt var ordnad och gamle bonden på Norregården hade vänligt emottagit enkan från Södervik, likasom om han väntat henne. Utan några omständigheter hade försoningen med hans förra hjertans-kär försiggått. Han hade också haft en aning om, hvad hennes besök åsyftade, nämligen ett giftermål emellan de bägge

unga, och gick nu utan betänkande in på detta, som han tyckte i alla hänseenden kloka förslag.

Morgonen derefter begaf sig nu Erik, iklädd sin finaste helgdagsdrägt, till Norregården för att ordentligt framställa sitt frieri. Gubben mottog honom på det hjertligaste och inkallade derefter sin dotter, som redan af sin far blifvit förberedd på detta. Hon, som alltid haft ett visst tycke för Erik, hade ingenting att invända, och sålunda tycktes ej minsta hinder finnas, att "vackra Maria i Norregården" skulle blifva matmor i Södervik.

ANDRA KAPITLET.

Om penningaffärer.

Den dagen, då förlofningen öppet firades emellan Erik och Maria, var en riktig högtidlighet för hela Grankulla by. Utom en stor mängd af bägge kontrahenternas slägtingar och vänner, var naturligtvis prosten ditbjuden, om hvilken alla visste, att han så mycket sträfvat att åstadkomma försoning emellan de gamle och vänskap emellan barnen. Utom Hans Wiberg fanns det knappast någon, som icke visade större eller mindre intresse för denna händelse. Skogvaktaren hade nämligen begifvit sig ut i skogen med sin bössa på axeln och gjorde vidare ett besök i det närbelägna Herrestad för att der gifva luft åt sitt missnöje. Han rönte naturligtvis der stort bifall till allt klander han der yttrade öfver den timade förlofningen.

Men hvem frågade väl den dagen i Grankulla efter Hans Wiberg? Hvarken tänkte Erik på Margareta i Herrestad, ej heller Maria på skogvaktaren,

Vackra Maria.

som en gång fått det infallet att vilja blifva hennes fästman. Nej de voro nu bägge två så förtjusta i hvarandra, att de ej hade ett ögonblicks tanke för någon annan och tyckte hela verlden vara ett paradys. De hade erfarit djup rörelse, då den vördnadsvärde prostens höll till dem ett hjertligt lyckönskningstal, hvarvid han påminde dem om huru han en gång, då de voro barn, lagt deras händer tillsammans. Han omnämde äfven, huru fästmöns goda och kärleksfulla hjerta visade sig redan vid späda år, då hon ensam bland alla skolkamraterna vågade öppet intyga Eriks oskuld. Sålunda hade deras förening redan genom deras känslor i barndomen blifvit helgad och nu förhärligad genom försoningen emellan de bägge ansedda familjerna på denna ort. Han tackade slutligen himmelen, att han verkligen fått upplefva detta, såsom han alltid önskat och en gång förutsagt dessa två, då de voro barn.

Den gamle i Norregården nickade härtill sitt bifall af innersta öfvertygelse och enkan i Södervik sammanknäppte med djup rörelse händerna och gret af glädje. Hon tyckte sig likasom hafva verkliggjort den vördade prostens förhoppningar och önsknningar, i det hon tagit första steget att åstadkomma försoningen. En stolt känsla af tillfredsställelse hade derföre från den dagen bemäktigat sig henne.

Förlofningskalaset firades derjemte genom en präktig middag, och således utgjorde denna högtid likasom ett förspel till sjelfva bröllopet, som var bestämdt att hållas sex månader derefter.

De bägge gårdarne, Norregården och Södervik, voro, såsom förut blifvit sagdt, de största och ståtligaste i hela byn, och deras egare, hvilkas förfäder

sedan långliga tider varit i besittning af dem, ansågos för ovanligt rika. Att tvifla derpå skulle man ansett för en dårskap, och dessa tvänne familjer utgjorde derföre hela byns stolthet.

Men nu började man hviska om, att det ej var så helt med gubbens i Norregården rikedom. Man låtsade väl till en början, som om detta vore endast tomt prat, men emellertid dök detta rykte alltjemt åter upp. Då sades det, att han måst göra skulder, när han till sina bröder utbetalade arfvedelen vid deras utvandring till Amerika, och att sedermera det varit svårt för honom att få affärerna i godt stånd. Derpå hade den äldre dotterns hemgift vid hennes giftermål ännu ytterligare minskat tillgångarne. Man sade till och med, att gubben Persson, för att fortfarande kunna bibehålla skenet af att vara en rik man, nödgats upptaga ett lån, då han skulle utbetala den rikliga hemgiften. Allt hade nog dock, menade man, kunnat reda sig, om icke ett par dåliga skördar inträffat omedelbart efter hvarandra. Emellertid ansågs det nu stå ganska illa till med affärerna i Norregården och man sade, att husbonden der af bekymmer ej visste sig någon råd.

Tyvärre voro dessa rykten ingalunda gripna ur luften. Att Persson nödgats upptaga ett hypotekslån på egendomen, hade naturligtvis ej kunnat döljas. Men detta hade nog den stora egendomen kunnat bära, om han blott icke sedermera lånat stora summor af en procentare i staden S. Derigenom råkade han olyckligtvis i händerna på denne blodsugare, och skulderna växte med förfärande hastighet. Hade han blott genast öppet och förtroendefullt talat med prosten eller med några andra af sina vänner bland byns välmående bönder och af dem sökt erhålla lån, hade utan tvifvel penningar kunnat då anskaffas på billiga vilkor. Men

det inträffar mången gång att personer af falsk stolt-
het hellre inlåta sig i affärsförbindelser med aflägsna,
främmande personer, emedan de derigenom tro sig
kunna lättare dölja, att de behöfva låna, samt således
fortfarande i sina grannars ögon kunna gå och gälla
för rika. Detta är dock ett ofantligt stort misstag, ty
derigenom blifva de slutligen ett offer för obarmher-
tiga borgenärer, som efter att under tiden hafva regel-
mässigt plundrat dem, slutligen störta dem helt och
hållet.

Då Persson uppburit sitt stora hypotekslån och
deraf betalat ut arfvedelen till bröderna, var hans ställ-
ning ännu god, emedan, som sagdt, Norregården var
en särdeles utmärkt egendom. Men då han sedan
för anskaffande af sin dotters hemgift lånade af pro-
centare, stego de räntor han hade att betala, inom
kort till så stora summor, att äfven då ladorna voro
fulla och i ladugård och stall funnos de yppersta djur
till afsalu, ej alltid kunde anskaffas så mycket pen-
ningar, som erfordrades till räntornas betalande. Då
måste procentaren tid efter annan tillfredsställas med
nya reverser eller vexaslar med tillagda orimliga dusörer.
Detta skaffade honom väl lugn för ögonblicket; men
skulderna ökades derigenom, likasom snöbollen växer,
då man rullar den öfver ett töande snöfält.

Egaren till Norregården hade dock ej handlat af
oförstånd, så till vida nämligen att han ganska väl
insåg faran af att gifva sig in i sådana affärer, ty
han var i allmänhet en ganska beräknande man. Han
föresatte sig också mångfaldiga gånger att ej vidare
inlåta sig med procentaren. Men då nödens stund
kom, fick han vara glad åt att med nya uppoffringar
skaffa sig anstånd af sin plågoande.

Han hade således nu fått om halsen den snara,
som han lättsinnigt och af högmod hade uppsökt. Det

ögonblick var snart inne, att hans enda räddning vore att öfverlemna hela Norregården åt den oblidkelige fordringsegaren och sjelf i fattigdom söka på annat sätt finna utkomst för sig och sin dotter.

Ännu trodde han emellertid, att folk i allmänhet ej kände till hans förhållanden, ty procentaren i S. var en tystlåten man och sjelf låtsade han ingalunda om sin nödställda belägenhet. Tvärtom lefde han fortfarande som en rik man och gjorde allt för att i detta fall föra sina grannar bakom ljuset.

Då Maria under tiden vuxit upp och som hennes mor dött, tänkte gubben Persson mycket på sin dotters framtid. synnerligast som han insåg, att hon ej efter hans död kunde hoppas erhålla något arf. Det var således af vigt att snart få henne väl bortgift, innan hans sorgliga affärsställning blefve allmänt känd.

Någon friare visade sig dock ej. Den ende hade varit Hans Wiberg; men honom ville dottern ej hafva och äfven gubben sjelf ansåg honom för gammal för henne och alldeles för sträf för hans späda blomma, hvilken under alla bekymmer låg honom på det ömmaste om hjertat.

Olyckligtvis var Maria alltför fin och alldeles icke passande till en vanlig bondes hustru. Hon var visserligen långt ifrån högmodig eller fåfång, men hon hade dock blifvit så uppfostrad, att hon stod ej så obetydligt öfver den vanliga umgängeskretsen. Fadern gjorde sig äfven i detta hänseende allvarliga förebråelser, och det föreföll honom helt naturligt, att bondsonerna i byn ej vågade framställa sig såsom friare till den undersköna flickan, ty de betraktade henne nästan som ett högre väsen, ehuru hon alltid gladt och okonstladt deltog i ungdomens nöjen och förströelser.

Under dessa tankar på dotterns framtid, föreföllo penningebekymren honom ännu dystrare och gjorde honom nästan förtviflad. Han tillslöt ögonen, likasom för att slippa se, huru illa det stod till med hans affärer. Huru skulle han kunna få en passande man åt Maria, då han ej kunde gifva henne en hemgift som motsvarade anspråken hos en sådan man.

Det gick hans yngre bröder i Amerika mycket väl, och de hade mer än en gång i sina bref uppmanat honom at ikaledes komma ditöfver. För de penningar han utbetalat åt dem hade de köpt sig jord i staten Ohio. Deras omständigheter blomstrade; de voro bägge gifva och lyckliga. Så mycket som de haft till att der grunda sin lycka, egde han väl ännu kvar. Om han derföre nu genast sålde sin gård, innan hans fordringsegare tvang honom dertill, skulle han otvifvelaktigt hafva ej så obetydligt öfverskott. Ty vissa procentare låna ej till högre belopp än till en viss punkt, för att derefter, såsom förste inteckningshafvare, tvinga sin gäldenär att till lågt pris till dem sälja sin egendom. Men hvad återhöll honom förnämligast ifrån att utföra en sådan plan, annat än tanken på Maria?

Emellertid syntes det dock honom, som om det hvarken för henne eller honom vidare fanns någon glädje här i hemlandet. Då en sådan storbondes dotter ej längre är så rik, som man trott, råkar hon i samma tvetydiga ställning, som en flicka af de högre samhällsklasserna, hvilkens anspråk ej stå i samklang med hennes förmögenhet. Hon har ej lätt att få sig en man bland sina jemlikar och att genom giftermål komma in i helt olika förhållanden, är henne motbudande och blir ofta för henne en olycka.

Efter sin mors död hade Maria låtit sin arfvedel stå inne hos fadern, och detta belopp var han numera

ej i stånd att utbetala. Om nu en friare frågade om hemgiften, hade han varit nödsakad att för denne yppa sin affärsställning, och för en sådan redogörelse skydde han tillbaka. Hur skulle han kunna göra det för sina anförwandters, sina vänners och bekantas skull! Hvad anseende skulle väl egaren till Norregården då få, han som vidt och bredt aktades såsom en rik man? Nej bättre då, att utan vidare buller och bråk sälja sin gård och begifva sig af till Amerika. Der kunde han i förening med bröderna börja på nytt och åter samla en förmögenhet åt sin Maria, som der utan fråga lättare kunde göra ett godt parti.

Erbjöde sig emellertid en förmögen måg här hemma, kunde ju allt, tänkte han en annan gång, likväl ordnas. Mågen skulle då få hela den präktiga Norregården, men finge naturligtvis äfven öfvertaga skulderna. Men egendomen var god och värd mera, än skulderna stego till. Sjelf skulle han vara nöjd med ett rum, en plats vid mågens bord, samt en liten lifränta, för att kunna röka sin pipa i lugn och stundom med sina vänner tömma ett glas på gästgifvaregården. Då han närmare tänkte på saken, tycktes honom, att mågen i sådant fall skulle göra en ganska god affär.

Emellertid saknades ännu en sådan måg, ehuru han ofantligt efterlängtdes. Petter i Herrestad var en rik bondson, detta kunde ej betviflas; men hans far var en ytterst penningsnål gubbe. Svårligen skulle han vilja låta sonen öfvertaga Norregården på de vilkor, som gubben Persson utfunderat. Och att för öfrigt tala med den gamle om hela denna affär, dertill saknade Persson både lust och mod. För öfrigt hade unge Petter ej det bästa rykte om sig, och slutligen gjorde Hans Wiberg, skogvaktaren, ofta besök i Herrestad och med denne var förhållandet ej särdeles godt,

sedan Maria gifvit honom korgen. Skogvaktaren hade ju nämligen upptagit detta såsom en djup förolämpning.

Redan länge hade han tänkt sig Erik i Södervik såsom den blifvande mågen; men återigen hade han som oftast förkastat denna tanke, såsom varande alltför otrolig och dåraktig. Huru skulle väl någon sådan uppgörelse kunna åvägabringas? Fiendskapen var ju alltför gammal att den skulle kunna utplånas.

Likväl fanns ju, tänkte han åter, egentligen ingen vidare anledning till ovänskap, sedan den gamle i Södervik affidit. Han hade ju aldrig tillfogat unge Erik något ondt, och denne lika litet honom. Med Eriks mor skulle han nog komma öfverens, ty de hade ju aldrig hatat hvarandra. Tvärtom hade de älskat hvarandra i unga år och drömt om att blifva ett par, ehuru föräldrarne skilt dem åt och de bägge unga sörjt mycket deröfver.

Om nu också Persson blifvit mycket förbittrad på och hatat Söderviksbonden, som beröfvat honom kärestan, hade han dock aldrig hyst något egentligt groll mot henne.

De hade visserligen på grund af brytningen undvikit hvarandra; men om en af dem endast yttrade till den andra ett vänligt ord, skulle numera utan tvifvel allt blifva godt. Men efter så många års förlopp — hvem skulle väl hafva mod att besegra sin stolthet och taga första steget? — Skulle han göra det? Nej! visst inte! Huru skulle det se ut och hur skulle ej folket prata derom!

Annars, det medgaf gubben Persson för sig sjelf, skulle Erik särdeles väl passat honom till måg. Något lättsinnig var han visst, men det följde med ungdomen, och blefve han väl gift, skulle han nog stadga sig. Ynglingen var för öfrigt ståtlig och riktigt fin, så att han passade väl för Maria. Men framför allt

var det ju ypperligt, att han var sin egen herre, nu efter fadrens död, samt tillika rik. Med honom kunde man godt tala ett förtroligt ord om affärsställningen och öfvertagandet af Norregården. Äfven med modern skulle man lätt kunna komma öfverens.

Så långt hade gubben Persson kommit i sina funderingar, då dörren öppnades sakta och försigtigt och Eriks moder inträdde. Det var en god ande, tänkte Persson, som förberedt denna stund, då i helgdagsrummet på Norregården den fullkomliga försoningen och derefter barnens förlofning uppgjordes emellan de bägge gamla.

TREDJE KAPITLET.

Dystra moln.

Om den hemgift, som bonden i Norregården ämnade gifva sin dotter, hade ännu icke varit något tal. Och han tvekade äfven i det längsta att sålunda blotta sina förmögenhetsvilkor. Det var ju ännu god tid dermed, sedan de blifvit närmare bekanta och kunde mera fritt samtala om ett och annat. Emellertid lärde det förlofvade paret med hvarje dag mera känna och älska hvarandra.

Erik och Maria voro således snart ett hjerta och en själ. Den store kurtisören Erik förstod att på det mest intagande och känsliga sätt framställa sina försäkringar om evig trohet och kärlek; och Maria skulle ej hafva varit qvinna, om hon ej blifvit djupt gripen af dessa svärmiska utgjutelser, som vittnade om en eldig böjelse. Hon hade annars förr mången gång afvisat unga mäns temligen fadda kurtis med en viss

kärfhet, hvilken var en följd af hennes fasta, allvarliga karakter. Men till sin fästmans beundrande och kärleksfulla ord lyssnade hon med nöje, emedan de smickrade hennes fåfänga, hvilken dock var betydligt mindre än de flesta andra unga flickors.

Hennes lif hade hittills i allmänhet förflutit lugnt och stilla och hennes hjerta hade ännu ej klappat af kärlek till någon yngling. Efter moderns död hade hennes tid varit fullt upptagen med att omsorgsfullt sköta det stora hushållet, så att hon sannerligen haft föga tid öfrigt att egna åt hjertats ömmare känslor.

Men nu, sedan hon fått fästman, erfor hon en stor förändring i sitt inre, hvilken äfven gaf sig tillkänna i hennes sätt och utseende. De svarta ögonen hade erhållit en ökad glans, den lilla munnen ett ljufvare leende och öfver hela hennes väsen låg glädjens och lyckans solsken utbreddt. Hjertats hittills slumrande verld hade vaknat till lif. Den oskuldsfulla flickan gick till mötes en högre bestämmelse.

Maria hade alltid tyckt rätt mycket om Erik och som vi sett, redan i barndomen känt sig dragen till honom, kanske synnerligast därför att hon skulle betrakta honom som en fiende. Det var därför naturligt, att hon nu kände sig lycklig, då han utvalt henne till sin lefnads följeslagarinna. Hans kärleksbetygelser berusade henne, och då Erik om qvällarne satt i hvardagsrummet, under det Marias gamla moster sömnigt nickade öfver sin stickstrumpa, och han med ljufva, smekande hviskningar höll hennes hand i sin och blickade henne ömt in i ögonen, då kände hon sig så innerligt lycklig, hennes kinder glödde och ögonen glänste med fuktigt skimmer. Under fästmannens ömma smekningar sväfvade hennes tankar till framtiden, hvilken hon målade med de skönaste färger, då hon skulle vara Eriks lyckliga maka.

Fjorton dagar förflöto, hvarunder de förlofvades förtjusningsfeber oupphörligt var i tillväxt. Hvarje afton kom Erik till Norregården och ständigt var han den ömmaste älskare, som riktigt pråktigt putsat sig och uppträdde i sin finaste helgdagsdrägt; ständigt var äfven Maria den ömmaste, mest hängifna fästmö.

Då hände det helt plötsligen en afton, att Erik ej kom. När nu fästmön qvällen derpå lekfullt gjorde honom många förebråelser därför, framstammade han helt förlägen några ursäkter. Maria såg då helt häpen på honom med en genomträngande blick ur de svarta ögonen, likasom hade hon plötsligen gripits af en oförklarlig misstanke. Han sökte väl lugna henne och skämta bort hela saken; men detta skedde på ett så konstladt sätt, att Maria kände ett smärtsamt styng i hjertat samt med bleka kinder och darrande läppar fäste en vemodig blick på sin trolofvade.

Man kunde se på Erik, att han vid detta tillfälle var riktigt skygg för Maria. Hon deremot var tankfull och tyst, icke derföre att hon tviflade på Eriks kärlek, utan emedan han förrådde ett ondt samvete och hon å sin sida anade att något hemlighetsfullt ondt upprest sig emellan henne och honom, hvilket kanske skulle förhindra deras giftermål. Denna hotade förhoppning oroade henne mera än den hotade kärleken

Huru tvungna och kalla föreföllo henne i dag fästmannens kärleksord, och huru kvalfullt det var henne under den tystnad hvilken allt som oftast uppstod! Det gamla vägguret knäppte derunder så hemskt. Maria kände en verklig lättnad, då Erik till följd af hufvudvärk, såsom han sade, bröt upp ovanligt tidigt för att gå hem och lägga sig. När dörren tillslöts bakom honom, störtade brännande tårar utför den unga flickans bleka kinder och i hennes bröst höjde

sig ett förtvifflans skri, som henns läppar med möda kunde tillbakatränga.

Hvad hade väl inträffat?

Under hela natten plågade hon sin hjerna med att söka besvara denna fråga. Några urskuldande orsaker tillbakavisade hon, men hängaf sig deremot i sin upphetsade fantasi åt de mest oroväckande förmodanden. Deras giftermål var allvarsamt hotadt — men hvarföre? Derom hade hon ej minsta aning, och visste ej någon orsak dertill. Deras giftermål var emellertid hotadt — den aningen kunde ej lemna hennes själ, under det hon kvalfullt vred och vände sig i sin bädd.

Knappast hade junisolen uppgått öfver horisonten, förrän hon steg upp och klädde sig. Hon såg så blek och förstörd ut, att hon riktigt förskräcktes vid första blicken i spegeln. Hon skyndade då ut för att i den friska morgonluften frigöra sig från den hjertats beklämning, som plågade henne.

Ännu var allt tyst och stilla på hela gården. Hon vandrade skyndsamt på en gångstig, som förde till skogen och der hon egentligen hade vexlat för länge sedan de första orden med Erik. Hon tänkte just nu derpå. Hvem hade väl då kunnat ana, att hon skulle blifva hans fästmö och att han en gång skulle på ett så stormande sätt ingripa i hennes hjertas frid, som föregående afton hade skett? Fästmö under endast fjorton dagar, och sedan hade hon fått erfara i sitt unga hjerta dessa kvalfulla skakningar! O, det föreföll henne, som om hon från den trygga hamnen blifvit slungad ut på det stormande hafvet och der måste kämpa för sitt lif! —

Inkommen i skogens fridfulla skugga blef hon lugnare, saktade sin gång och kände sig här likasom skyddad af goda andar. Der låg den lilla sjön, till

hvilken hon så gerna brukade vandra; den var, om man så får säga, skogens djupa, drömmande öga, i hvilket den unga flickan ofta känt en oemotståndlig frestelse att blicka in. Der satte hon sig ned vid stranden och hemtade djupt efter andan. Solen glänste mellan trädens grenar och bildade lysande strimor på den lilla skogssjöns mörka yta; mildt susade vinden i träden.

Maria tänkte nu på sina bekymmer och låg bittert gråtande i gräset. Längre flöto hennes tårar ohejdadt, det var flickans första hjertesorg, som nu gaf sig luft. — Der på andra stranden af den lilla sjön stod Hans Wiberg, stödd mot sitt gevär, bakom en trädstam och såg med flammande blickar dit öfver, till dess han märkte, att Maria reste upp hufvudet och torkade ögonen med sitt förkläde. Då gjorde han en häftig rörelse och aflägsnade sig med snabba steg.

Den bedröfvade flickan lugnade sig emellertid åter och förebrådde sig nu till och med sin svaghet. "Det var blott en nyck af Erik", sade hon för sig sjelf. Och om det också ej var blott en nyck, erinrade hon sig sin stolthet och beslöt att oförskräckt möta olyckan. Men huru kunde hon väl tänka på en olycka? Hon skakade halft leende på hufvudet af medömkan öfver sin misstänksamhet. Om hennes faders förmögenhets-vilkor hade hon ej hört det minsta, som kunde väcka hennes oro, och hon betraktade sig derföre fortfarande såsom den rika arftagerskan i Norregården. Offentligt förlofvad var hon ju med Erik — hvad behöfde hon väl således bekymra sig öfver den närmaste framtiden, som syntes så betryggad? — Om Erik ännu en gång kom och såg så besynnerlig ut, då skulle hon verkligen fråga honom om orsaken. Den qvinliga blyghet, som förra aftonen

afhållit henne derifrån, kände hon numera ej. Och så blef hon åter lugn i sitt sinne.

Med tillförsigt väntade hon om aftonen besök af sin fästman — men han kom icke. Nu fördystrades hennes blick. Hon intalade sig den förmodan, att han var sjuk; men hon låtsade emellertid om ingenting. Hon finge dock se, huru morgondagen gestaltade sig. Detsamma skedde då — äfven tredje dagen uteblef Erik. Det gjorde henne visserligen smärta, dock ej på samma sätt som efter första aftonen, ingen tår fuktade hennes ögon. Deremot visade sig ett bittert, trotsigt drag i hennes ansigte och blicken hade erhållit ett ovanligt skarpt uttryck.

Hon talade nu med sin far derom, och denne begaf sig på eftermiddagen till Södervik. Erik var ute på åkern; gubben Persson fick veta detta af en piga, som han träffade på gården. Men hans mor var hemma. Detta var också, hvad han önskat.

Gumman mottog honom mycket vänligt.

”Guds fred, Persson!”

Han räckte henne handen, lade mössan på en stol och sade derefter:

”Ni ser att jag ville helsa på er igen, kära mor?”

”Ja, det gjorde ni riktigt rätt uti! Det tackar jag er för. Sitt ner!”

Han satte sig och hon tog plats midt emot honom. Med den bruna, knotiga handen strök han ett par gånger sitt gråa hår och sin fårade panna. Derefter sade han:

”Jag kommer för att tala med er, kära mor, om något, som nödvändigt måste talas om.”

”Hvad då, kära Persson? Säg det!”

”Åh det är om hemgiften.”

”Jaså, ingenting annat! Det är ju god tid dermed, och det kan ni ju dessutom tala om med son min.”

"Ja, er son!" utropade den gamle och höjde stolt sitt hufvud. "Är han bättre nu?"

"Hvad menar ni med det?" frågade mor i Södervik, helt förvånad.

"Vi ha inte på en vecka sett till honom i Norregården."

"Hvad säger ni? Åh, ni narras väl bara, kära far?"

Mor Larssons runda, godmodiga ansigte uttryckte den största häpnad.

"Nej, det är som jag säger er", svarade Persson. "Och därför tänkte jag, att han var sjuk."

"Åh nej, honom felas ingenting, så vidt jag vet. Det ska' nog bli klart, kära far, utan att er dotter behöfver vara orolig eller missbelåten."

"Det tror jag också mor Larsson. Er son har ju hållit Maria så kär. Hvad kan det då ha kommit för smolk i mjölken?"

"Åh, inte det bittersta, tro aldrig det för det att son min inte kommit till Norregården på ett par qvällar! Han har haft så många jern i elden nu på en tid och är så trött, då han kommer hem om qvällen. Också har han några affärer med bonden i Herrestad och han har väl varit der några qvällar för att få det uppgjordt."

"Nå jag vill väl tro, att det inte är något annat. Ni kan ju dock säga honom, att dotter min undrat öfver att han inte kommit. — Och ni, kära mor, får inte undra på det, för folk kan så lätt få att prata ett och annat, synnerligast då en vet, hur det förut varit mellan Norregården och Södervik."

Hon nickade bifall eftertryckligt.

Det syntes tydligt på henne, att hon ogillade Eriks beteende och i tankarne undrade öfver orsaken till att han visade nu ett så kallsinnigt uppförande

mot fästmön. Hon var derföre glad åt att gubben Persson ej återkom till detta ämne, utan i stället började tala om hemgiften.

"Det är bättre", fortsatte han nu, "att jag talar härom med er i förtroende, så kan ni se'n nämna om 'et för son eran. Ni känner ju till Norregården och vet att jag gjort den ännu större och bättre än förr genom att köpa in de granna egorna, som hörde till Mattssons egendom."

Hon bekräftade detta genom en instämmande åtbörd.

"Då jag nu inte har något ogift barn mera än Maria, har jag tänkt att ge henne hela gården i hemgift."

Mor Larsson slog ihop de knubbiga händerna i glad förvåning.

"Nej, hvad säger ni, far? Hela Norregården?"

"Ja, men det förstås, sådan gården nu är. Det finns skuld på den, begriper ni, som er son får öfverta'."

Detta tillägg dämpade något mor Larssons förtjusning för ett ögonblick; men hon tänkte dock strax derefter, att i detta låg dock icke något oroväckande. Skuld fanns det ju på många stora egendommar, till och med på Södervik, och hennes salig man hade ansett det fördelaktigare att låta hypotekslånet stå, än att inbetala det, ehuru han visst icke saknade tillgångar att göra det. Samma förhållande trodde hon nu också att det var med egaren till Norregården, och derföre svarade hon med ett fryntligt leende:

"Naturligtvis, naturligtvis! Annars kunde man ju aldrig begripa, hur ni kunde vilja ge bort så mycket."

"Utom hypotekslånet", fortsatte Persson helt lungt med sina förklaringar, "finnas genom min äldsta dot-

ters utstyrsel äfven löpande skulder. Dem måste också son eran inlösa, allt efter som vexlarne förfalla."

"Hvad säger ni? Säger ni verkligen vexlar?"

"Ja visst, vexlar", bekräftade han helt lugnt.

"Kors i Guds eviga namn! Har ni vexlar ute, Persson?"

Hon såg på honom mera med förskräckelse än misstroende.

"Nå nå, kära mor, ta' inte så illa vid er! Det ordet är väl inte så farligt. Vexlar behöfver man nu för tiden rätt ofta för sina affärer. Förr var det inte så brukligt med sådana, förstås. Men bara man betalar och kan betala, så är ju en vaxel inte annat än en bit papper. Och att gubben i Norregården alltid har betalt, hvad som var förfallet, och kan betala, hvad han är skyldig, derpå tviflar ni väl inte?" slöt han och strök sig leende om hakan.

"Nej, för all del!" svarade hon och blef åter lugn, ty i hennes ögon var Perssons rikedom höjd öfver allt tvifvel. De elaka ryktena hade ännu ej kommit till hennes öron, ty det är ju vanligt, att allt sådant blir längst fördoldt för dem, som det närmast rör.

"Äfven med dessa skulder", fortsatte Persson med säker ton, "är Norregården en hemgift, som heter duga. Son eran kan ha skäl att vara nöjd med den. Tänk bara på att ni få två egendomar! Det lilla undantag jag fordrar för min del är en sådan småsak, att det inte är af någon vikt för det stora hela. Jag ger dock gerna bort gården för Marias skull och därför att sålunda vår försoning riktigt beseglas. Norregården och Södervik tillsammans; min måg blir då den rikaste bonden i hela länet!"

Mor Larsson såg med fullt förtroende och riktigt rörd på gubben Persson. Glädjen öfver den hastigt åvägabragta försoningen med honom och öfver hennes

sons förestående giftermål med Maria, var ännu så öfvermäktig, att hon hade föga känsla för penningaffärer, hvilka hon för öfrigt ej mycket förstod sig på. Persson ville nog, tänkte hon, hvad som rätt var, och hennes son skulle nog gå in på den framställda planen.

"Jag ska' säga honom det", svarade hon derföre med hjertlig ton på hans begäran derom och gaf honom ett trofast handslag, då han tog afsked. "Erik ska' också få sig dugtigt med snubbor, derföre att han varit försumlig mot er dotter, det kan ni lita på!"

"Tala inte mycket derom, kära mor. Men om hemgiften gör det klart för honom, såsom jag sagt er. Han får då komma och säga mig sin mening. Men jag är säker på, att han skall tacka mig derför."

Dermed aflägsnade sig den gamle bonden.

Mor Larsson träffade ej sin son förrän följande dag vid middagsmåltiden, som intogs med mycken tystlåtenhet å ömse sidor. Modern hade Norregården i tankarne; Erik hade också fått något i sitt hufvud, som gjorde honom mycket bekymmer. Då pigorna och drängarne ätit och gått sin väg, frågade Erik sin mor, hvarföre hon var så tyst.

Modren såg vänligt på honom och sade:

"Gubben Persson var här i går."

Erik försökte antaga en likgiltig min.

"Hvad ville han då?" sade han.

"Du har inte varit hos Maria på så länge, och han ville veta, hur det kom sig."

"Och hvad sade ni honom, mor?"

"Inte visste jag något om det! Jag var riktigt häpen och ledsen deröfver, Erik. Det är då inte rätt gjordt af dig! Men jag fick söka urskulda dig med det myckna arbetet och trötthet om aftnarne, ehuru

du då aldrig varit här hemma. Hvarföre har du inte gått till din fästeqvinna.

Erik ref sig bakom örat, helt förlägen.

"Han klagade väl deröfver, gubben, kan jag tro", sade han, undvikande ett bestämdt svar. "Maria har väl skickat honom hit."

"Det kan man väl inte undra på", sade modern.

Den unge mannen teg och mor Larsson ansåg detta för ett medgifvande, att han haft orätt, hvarföre hon ansåg bäst att icke vidare röra vid den saken.

"Bonden i Norregården", sade hon, "kom också för att tala om dotter sins hemgift."

"Åh!" utropade Erik, helt förvånad. "Nu blir jag riktigt nyfiken, mor. Talte han också med er, derom?"

"Ja och nog ska' du riktigt falla i skräp, så häpen blir du, då du får höra, hvad han ernar åt dig och Maria."

"Ja, nog tror jag det skall förvåna mig", svarade han något hånfullt.

Modern, utan att gifva akt härpå, berättade nu helt ifrigt om Perssons afsigter med gården och om de vexelskulder, som hans måg skulle öfvertaga, och att han tillika sjelf skulle erhålla ett lämpligt underhåll.

Erik hörde stillatigande på henne; men hans min uttryckte dervid en så hånfull glädtighet, att modern blef allt mera förvånad öfver sonens gåtfulla beteende.

"Har han sagt dig allt detta så öppet?" frågade han, då hon tystnade. Han var nära att storskratta. "Och ni, mor lilla, ni tyckte nog att detta anbud var riktigt hederligt?"

"Ja, men du får dock Norregården", svarade hon i långt mindre säker ton än förut. "Eller hur är det?" tillade hon tvekande.

"Norregården! — Ja, om bara gubben Persson verkligen egde den, så skulle han minsann nog akta sig för att ge bort den. Han har ju själf tillstått huru det är med hans affärer och därför har nog folket rätt i som säger, att gubben har riktigt kommit i klorna på blodsugare."

Det föll som fjell från mor Larssons ögon.

"Åh kors i alla dar, min aning! Men jag kan inte förstå, hvad du säger. Säg rent ut, hvad du vet!"

"Jag kunde inte tro det, mor, då di först hvi-skade det i öronen på mig, utan jag trodde det var bara afund och förtal. Men det har dock legat tungt på hjertat och derföre har jag inte på hela veckan gått bort till Maria. Då jag första gången satt bredvid henne och hade sådana tankar inom mig, kunde jag blott med möda dölja dem. Maria märkte nog, att något var på tag, ty hon är en klok flicka. Men jag kunde dock omöjligt tala med henne derom och derföre lät jag hellre bli att gå dit."

"Hå! hå!", suckade gumman bekymrad. "Hvad ska' det nu bli med allt detta."

"Hvad? det kan ej bli annat än allt blir slut igen."

"Erik! Har du redan tänkt på det?"

"Ja, mor, det har jag gjort både dag och natt. Fanns det ännu någon tvekan kvar hos mig, så är den då slut genom Perssons förklaring i dag. Hvad han så förledande utmålat för er, är idel bedrägeri. Jag skulle väl vara en narr, om jag lät honom ge mig på halsen Norregården! Jo, det vore en skön hemgift: Der skulle kanske inte bli ett öre öfver, sedan alla skulderna blifvit betalda — och så undantag på köpet. Jo jag tackar!"

"Hur har du blifvit så öfvertygad härom? Hvem är det, som förtalat den hederlige Persson för dig?"

Mor Larsson ville ännu ej tro på, hvad sonen sagt henne.

"Det lär länge ha glunkats om, att Persson var på obestånd", svarade Erik med bestämd ton, "ehuru jag icke fått veta något derom. Men nyligen då Petter i Herrestad var i staden, såg han Persson i sällskap med en för honom obekant man. Slug som Herrestads-Petter är, gjorde han sig underkunnig om, hvem den främmande var. Det vore en af de obarmhertigaste procentare, som finnas, fick han höra. Han lockade derpå ur en släkting, som bor i staden och känner till den der procentareligan, att sedan åratal tillbaka gubben Persson råkat allt mer och mer i händerna på den der blodsugaren, som kan jaga honom från hus och gård, när han vill, och dermed lär han ej nu dröja länge."

Mor Larsson var mållös af häpnad. Hennes forna tro på Norregårdsfolkets stora rikedom sjönk nu, men efterträddes af ett djupt medlidande med deras stora olycka, ty hon hade ett ömt hjerta, den goda gumman, ehuru hon tillika var något enfaldig och svag.

"Gud vare lof", fortfor Erik, "att Petter öppnat ögonen på mig i rättan tid! Han har dervid handlat med mig, som en trofast vän. Hade det skett fyra veckor förr, skulle det visserligen varit bättre. Då skulle vi ej hafva tänkt på denna trolofning och ej varit tvungna till den obehagliga brytningen, som nu är nödvändig."

"Erik! Detta är en svår sorg för mig efter all den glädje jag kände öfver försoningen! Ack! ack! det var en svår sorg!"

Den goda mor Larsson torkade sina tårfyllda ögon med förklädet.

"Hvem kan hjälpa det mor! Ni kan väl begripa nu, hvarför Persson var så ifrig att antaga den friare,

som erbjöds hans dotter. Han tyckte mig vara en räddare i nöden. Jo, det tror jag nog! Men hade jag nu ej fått denna varning, utan helt godtroget blifvit hans måg och egare till Norregården, då hade jag fått betala alla hans vaxlar och då hade jag kanske sjelf också blifvit ruinerad. Om ni således tänker riktigt efter, kan jag med rätta göra processen kort med Norregårds-folket, och det ska' jag också göra. Derom har jag nu kommit riktigt öfverens med mig sjelf. Gubben har ej handlat ärligt med mig."

"Men Maria!" suckade modren, helt öfvergifven.

"Det gör mig ondt om henne, det är sant; men hvad rår jag för hennes olycka?"

"Den arma flickan!"

"Ja, sannerligen arm. Och det har hon nog vetat om. Hans Wiberg lär ha sett henne i förra veckan tidigt på morgonen vid stranden af skogssjön. Hon hade varit alldeles förtviflad, så att han nästan trodde, att hon skulle kasta sig i sjön. Och hvad annat kunde väl vara orsaken dertill, än att hennes far talat om, hurudan hans affärsställning var, så att hon enfor, hvilken fattig flicka hon nu är. Det har nog grämt hennes stolta sinne och hon har säkert anat, att hon ej nu kunde blifva Eriks i Södervik hustru. Hon är derföre tillräckligt förberedd på, tänker jag, att förlofningen kommer att brytas. Inte kan väl jag gifta mig med gubben Perssons fattiga dotter, då jag hvilken dag som helst kan välja emellan ett dussin rika flickor? Det kan ju ett barn inse."

Hans mor hade intet att svara härpå.

FJERDE KAPITLET.

Verldens vanliga gång.

Erik kände sig efter denna förklaring med modern likasom lättare till sinnes. Han hade uttalat, hvad han under åtta dagar tungt burit inom sig och gubben Perssons anbud i förening med skuldernas öfvertagande hade gjort slut på alla hans betänkligheter. Förhållandet var ju sådant man sagt honom, och derföre kunde han bryta sin förlofning med Maria. Till och med hans mor hade ju till slut ej haft något att invända, sedan han häntydt på Perssons ohållbara affärsställning.

Ännu samma afton for han till Herrestad, som låg nära en half mil från Södervik. Denna väg hade han farit nästan hvarje afton under förra veckan. Första gången skedde det för att aftala om en affär med bonden i Herrestad. Så snart detta var uppgjort, skyndade han förnöjd tillbaka för att besöka sin älskade Maria.

Solen närmade sig redan nedgången, och det var just den tiden, då hans fästmö väntade honom. Längtan efter henne påskyndade hans färd.

Han hade emellertid ej hunnit långt, då han mötte den kortväxte Petter i Herrestad med sitt svarta, krusiga hår och sina små, listiga, öfverallt kringspelande ögon.

"God afton, Erik!" helsade denne.

Erik höll in hästen och räckte honom handen.

"God afton!" svarade han, litet otåligt.

"Så brådtom du har! Hvarthän?"

"Behöfver du fråga det? Till Norregården. Hvarthän annars?"

"Naturligtvis, Erik, det hade jag kunnat tänka mig. Norregården synes ej göra dig några bekymmer."

"Bekymmer? Mig? Huru skall då Norregården kunna bereda mig bekymmer?"

Petter kastade på honom en genomträngande blick. "Du har då väl ej hört, hvad skatorna prata om på gårdarne?"

Eriks glada ansigte fick plötsligen ett nyfiket uttryck.

"Hvad prata de då om?"

"Hör du Erik, lemna plats åt mig bredvid dig i kärran. Se så, kör nu sakta, så skall du få höra alltsammans, ty jag är ju din gamle vän och har derföre länge tyckt det vara synd, att du ej skall få veta, huru sakerna stå. Men jag har dragit mig för att säga det, då du försonat dig med gubben Persson och lofvat att blifva hans måg, ehuru just detta är ett stort skäl, hvarföre jag anser det vara min pligt att uppriktigt tala med dig om saken."

"Du? Hvad angår detta dig?" svarade Erik i retad ton.

"Nå lugna dig, Erik! Jag vill blott öppna ögonen på dig. Detta gör blott en riktig vän och han måste det, om det också just inte är treffligt för honom. Jag säger dig: du är blind Erik, och vet ej, i hvilken bottenlös pöl du klifver ned, sedan du börjat besöka Norregården."

En namnlös förskräckelse genombäfvade Erik, då han hörde dessa ord.

"Om du ej pratar endast tokenskap", stammade han, "så i Guds namn tala rent ut."

"Du skall sedan tacka mig derföre att jag gjort det, innan det blef för sent. Sedan din förlofning säger man, ehuru i all tysthet, öfverallt: Vet då Erik Larsson icke, huru det står till med hans blifvande

svärfader? Eller är han så ädelmodig, att han vill rädda honom? I förra fallet måste man upplysa honom; i det senare åter — får han naturligtvis stå sitt eget kast. Så har äfven jag tänkt; men då jag nu märker, att du ej känner till det minsta, så får jag säga dig, att Norregården redan är så godt som i procentarehänder.”

Erik kastade sig baklänges, som om han fått ett slag i ansigtet. Petter tog honom i armen och fortsatte:

”Jo, jo men, jag undrar ej på att du blir häpen. Men tag du mod till dig, Erik, och hör på!”

Nu berättade Petter allt om Persson och Norregården, som vi förut veta. Detta var just den aftonen, då Erik sista gången besökte Maria och så föga kunde dölja sina dystra tankar.

Nu far han i stället för att gå till Norregården, hvarje afton till Herrestad, för att samtala om saken med Petter, hvarvid han ofta fick veta ännu mer och fann att allt måste vara fullkomligt sant. Under detta sitt oroliga själstillstånd, då hans hjerta visserligen ännu var fäst vid Maria, men hans förstånd, som alltid hos honom var förherskande, redan förkastade giftermålet med henne, sökte han af Petter hemta styrka att företaga brytningen. Samtalet med modern hade nu slutligen aflägsnat den sista återstoden af obeslutsamhet och hans sista tvekan att bryta förlofningen med Maria. Han for nu till Herrestad för att meddela detta, och der mottog man denna underrättelse med öppen tillfredsställelse.

”Nå det var då riktigt förståndigt af dig, Erik!” utropade Petter. ”Det gläder mig att jag kunnat göra dig denna vänskapstjenst. Om det endast varit löst prat, som jag omtalat för dig, hade jag naturligtvis aldrig sagt något. Men nu har du ju fått bekräftelse

af din mor, att allt var sant. Nu är du således åter fri och ledig och kan välja dig en annan hustru med en säkrare förmögenhet."

En annan hustru! Det ordet gjorde intryck på Erik. Han hade ju redan i tysthet tänkt på detsamma; men han ville ännu ej låtsas om det för Petter.

"Du tänker väl, Petter", svarade han derföre, "att man kan byta om fästmö likasom en rock? Ack, ja, Maria, gör det mig dock så ondt om. Hon håller mig så kär, och jag tycker också om henne, det vet du."

"Åh prat! Hvem kan väl för resten hjälpa det? Du får väl trösta dig och så får Maria med. Du kan ju gifta dig med henne endast af kärlek; men kan du inte det, så gör slut genast på fläcken och plåga flickan ej längre. Gör slut på saken, säger jag än en gång och tänk ej vidare på henne utan på en annan."

Dessa föreställningar gjorde intryck på Erik. Han hade visserligen älskat Maria och menat uppriktigt med henne; men denna känsla hade ej slagit djupa rötter i hans hjerta, och derföre under hans materiela beräkningar de senaste dagarne hade kärleken nästan helt och hållet vissnat bort. Han ville på inga vilkor gifta sig med någon som var under hans ställning eller utan förmögenhet. Detta gälde för honom såsom ett orubbligt rättesnöre.

Med sådana åsigter måste Erik nödvändigt förskjuta Maria, och om detta också i början gjorde honom ondt, så tog han dock med sin karakter helt snart saken lätt. Äfvenså fann han det lika naturligt, att han, då hans beslut nu stod fast, var betänkt på att söka en ersättning för det förlorade. Han måste och ville ju gifta sig, för att gifva sin gård en matmor. Då Maria ej kunde blifva hans hustru, skulle en annan det. Nog fanns det godt om flickor, och

Petter hade rätt, att ju snarare han gjorde ett nytt val, desto bättre. Den brutna förlofningen behöfde ej afhålla honom derifrån.

Han visste också mycket väl, hvart han skulle med framgång vända sig; det var just till Margareta i Herrestad, Petters syster. På henne hade han ju dessutom förr kastat sina blickar och beslutet föll sig derföre icke svårt för honom. Redan aftonen samma dag, då han tillbakavisat Petters antydan om valet af en ny fästmö, gaf han dock efter för frestelsen, och han kände ej minsta samvetsqual för sitt uppförande emot Maria. Hon var numera ingenting för honom; han hade till och med upphört att hysa medlidande med den stackars öfvergifna.

Erik fann äfven Margareta vara mycket vackrare än Maria. Huru retande var ej hennes fylliga gestalt mot Marias mera veka och späda figur! Huru mycket naturligare och otvungnare syntes ej den förras sätt, emot Marias fina väsen, som mera påminde om den bildade stadsflickans, då deremot Margareta var en dugtig landtflicka, som ju bättre passade en bonde. Och Margaretas ögon blickade så vänligt och godmodigt, hvaremot Marias ögon om de också hade ett långt klokare uttryck, med sina skarpa strålar kunde likasom helt och hållet genomtränga honom. Han tänkte dervid på sista aftonen hos henne, huru hon riktat sin genomborrande blick på honom så, att han blef riktigt hemsk till mods. Hon kunde nog blifvit, tänkte han, en svår hustru, som låtit sin man stå under toffeln.

På allt detta tänkte han under det han satt med Petter på en bänk i Herrestads trädgård och talade om det gamla ämnet, Perssons skuldsättning och brytningen med Maria. Om det blott passat sig, skulle Erik genast hafva framställt sitt frieri till Margareta;

men ännu var han bunden vid Perssons dotter, ehuru alla i Herrestad visste, att det i sjelfva verket var slut med denna förbindelse.

Huru man här skulle upptaga hans anbud, derom hyste han ej minsta tvifvel. Han var ju för en sådan flicka som Margareta ett så fördelaktigt parti, att hennes anhöriga gerna skulle öfverse med det lilla obehag, som kunde vara förenadt med brytningen af hans förra förbindelse. I detta hänseende kände Erik dem han skulle få att göra med, och Petter, som redan förr gjort försök att vinna honom för sin syster, lemnade honom vid detta sista samtalet om affärerna i Norregården alldeles icke i okunnighet om, att han lätt kunde hålla sig skadeslös med Margaretas hand.

"Hör på!" sade han, då de sutto i trädgården. "Om jag ej vore en så god tok, skulle jag egentligen ej velat se på dig, sedan du så der utan allvarlig mening för länge sedan gjort dig till för min syster. Man kurtiserar icke en flicka så, som du gjort, om man icke har något allvar dermed. Man bringar derigenom flickan i mindre godt rykte och gör henne till på köpet löjlig, då man leker med henne som du. Du må tro, att far, bror min och svägerskan varit ursinniga på dig, tills jag slutligen var i stånd att lugna dem."

"Och Margareta då", frågade Erik. "Var hon också ond?"

"Hon var tyst, och hvad hon tänkte, vet men ej. Förmodligen tänkte hon, hvad flickor bruka tänka, då de gerna vilja hafva någon, som derefter ej bryr sig om dem. Jag har aldrig talat ett ord med henne derom. Hvertill skulle det också tjena? Vi hafva mest förundrat oss öfver, att ditt frieri skulle vända sig just till Norregården. Vi anade för länge sedan, att der ej stod rätt till, ehuru man icke gerna yppar

sådant för att icke skada sin nästa. Men emedan jag är din verkliga vän, Erik, gjorde det mig ondt om dig; eljest hade jag ju kunnat endast skratta i mjugg åt att du så der helt blindt lopp i fällan."

"Ja, Petter, just lopp i fällan, det är rätta ordet."

"Jag sade strax för mig sjelf: Erik måtte ej ha något nys härom! Hvarföre skulle han väl annars vilja ta' sig hustru derifrån, då han kunde göra mycket bättre partier. Syster min till exempel har att vänta sig 30,000 kronor kontant, och hon har ej varit god nog åt honom. Hvad skall han med den der andra? Hon kallas väl "vackra Maria i Norregården"; men dermed är det också allt. Så der tänkte jag. Du vet nog, att jag gerna skulle velat hafva dig till svåger såsom min bästa vän och att jag af ditt uppförande förr mot Margareta måste tro, att det så skulle bli. Derföre var jag också i början rasande på dig. Du får dock inte tro, att jag sagt detta om affärerna på Norregården, för det du skulle fria till syster min. Jag har endast velat visa dig att jag är din vän. Nu gör du i din sak, som du vill; ingen behöfver ge dig något råd."

Efter denna långa epistel var Erik af den öfvertygelsen, att han måste godtgöra sin stora oförrätt mot Margareta och hennes familj. Och detta kunde ju inte ske på annat sätt än genom att fria till den rika Herrestadsflickan, så snart han riktigt brutit förlofningen med Maria.

Det hade blifvit nära mörkt, då Erik steg upp för att resa hem.

"Margareta!" sade han med glächtig röst till henne, som just då steg fram i köksdörren. "Vill du ge mig lite eld till min pipa."

"Gerna, Erik", svarade hon hjertligt. "Kom in hit i köket!"

Han följde henne dit in. Hon strök eld på en tändsticka. Erik, som tagit sin korta pipa ur fickan, tog emot stickan och kastade vid dennas klara sken en lång förtjust blick på flickans blomstrande ansigte. Deras blickar möttes och försjönko i hvarandra så djupt, att de syntes aldrig vilja skiljas åt. De ville det väl ej heller, utan bägge stodo några ögonblick tiggande midt emot hvarandra, likasom väntade den ena af den andra svaret på den fråga, som blicken uttryckte. Under tiden slocknade stickan. Margaretas muntra skratt klingade dervid och hon tände en ny sticka. Denna gång kom sig Erik äntligen för att tända pipan.

"Tack, Margareta!" sade han. "Och nu god natt, sof godt och dröm om mig!"

"God natt, Erik!" sade hon rodnande och leende, då han dröjande tryckte hennes hand. "Och lycklig resa!"

Han lemnade henne, tog afsked af den öfriga familjen och reste hem.

Margaretas bild var nu i hans hjerta; hennes "god natt Erik", klingade ännu i hans öron och han såg ännu hennes långa, ömma blick ur de lifliga blå ögonen. Denna blick, tyckte han, hade talat mer, än ord kunde uttrycka. Likaså borde äfven Margareta hafva kunnat läsa i hans ögon, att han ville hafva henne till hustru.

Nästa morgon påyrkade Erik ifrigt af sin mor, att hon skulle gå till prosten och omtala, att den högtidliga förlofningen med Maria nu var bruten. Då den skett i den allmänt vördade prostens närvaro, ansåg han, att denne äfven borde vara den förste, som fick kännedom om brytningen; och det vore väl, sade han, om prosten också först ville meddela Maria detta. Mor Larsson såg att det ej tjenade till något

att göra invändningar; men i djupet af sitt hjerta sörjde den goda gumman öfver att hennes sköna dröm fick ett så sorgligt slut.

Då hon underrättade prosten om orsaken till att Erik ej ville hafva Maria i Norregården till sin hustru, blef den gamle vördnadsvärde mannen riktigt vred.

”Jaså, för penningens skull!” ropade han förbittrad. ”Allting beherskar den usla mammon! Likasom menniskan ej kunde njuta någon glädje utan den gula metallen! I sanning man vore böjd att få leda vid sitt embete som prest, då man ej förmår slita er ifrån den gyllene afguden och lära er följa vår frälsares föredöme, så mycket i en syndig människas förmåga står. Tvärtom är ert syndiga handlings- och tänkesätt oförändradt, huru mycket man än predikar deremot.”

”Syndiga!” upprepade mor Larsson helt förskräckt. ”Gud bevare mig, vördig prost! Berodde det bara på mig, skulle Erik gifta sig med Maria, om hon också icke hade ett öre i hemgift!”

”Och nu har ni ingen makt öfver er son?”

”Hvad skall jag göra? Han är ju numera herre öfver Södervik.”

”Åh, Erik har ej en så fast karakter, att han ej kan öfvertalas.”

”Han är, må tro, riktigt styfsint af sig, vördig prost!”

”Men han har ju friat till Maria af kärlek och icke af egennytta?”

”Ja, ja, vördig prost! Hon var honom mycket kär och är så nog ännu. Han tycker nog att det är svårt att öfverge henne. Ty min Erik är en bra gosse och har ett godt hjerta.”

”Icke har han visat det med sitt uppförande nu”, inföll prosten med stränghet.

”Men betänk bara, vördig prost”, sade hon under

det ifriga försvaret för sitt enda barn, "att den olycklige Persson i Norregården sitter i skuld öfver öronen."

"Månne detta är så säkert?"

"Åhja, Herre Gud! Bonden i Herrestad har ju rakt af bevis på det. Ack, Gud vare mitt vittne, att om jag kunnat rädda Persson ur eländet, skulle jag med glädje gjort det, sedan vi nu blifvit vänner igen! — Då han talte med mig om sina skulder — jag ville att börja med alls inte sätta tro till det, vördig prost — då tänkte jag hit och dit, om man inte skulle kunna hjälpa honom. Jag tyckte också rätt bra om det han föreslog och tänkte inte ondt om det, utan tyckte det skulle hampa sej riktigt ypperligt, om son min blef egare till Norregården. Men si Erik tycker på annat sätt och han förstår sig väl bäst på det."

Prosten skakade med ovilja sitt hvita hufvud och hans vördnadsbjudande ansigte uttryckte allvarsamt missnöje med Eriks uppförande.

"I ären så rika", yttrade han i djupt förebrående ton. "Hvad gör det den rike egaren till Södervik, om han tager en fattig flicka till hustru, om han i annat fall tror sig blifva lycklig med henne?"

I sen ju så många, många tusen fattiga, som gifta sig med fattiga flickor, som de hålla kära, sätta ett litet tarfligt bo och under rätt tunga bekymmer för dagligt bröd dock tillbringa ett lyckligt lif tillsammans! Och dessa fattiga människor äro också bra mycket bättre än I, ty de förtrösta på Guds hjälp under kampen för tillvaron; men I sätten er lit endast till rikedom och förmenen att I måsten uppoffra till och med hjerta och heder åt denne Baal."

"Åh Herre du min skapare, hjerta och heder!"

Den stackars mor Larsson snyftade dervid högljudt. Men strax derpå rätade hon helt stolt på sin

lilla klotrunda gestalt. Hon såg frimodigt på den stränge prosten och djupt förolämpad sade hon med fast stämma: "Hjerta och heder, vördig prost? Det skulle I inte ha sagt till mig. Det gör mig ondt in i själen. På Södervik stå hjerta och heder lika högt, som på något annat ställe, och prosten kan ej med rätta förebrå mig något sådant."

"Icke er, mor Larsson", svarade prosten med vördig, presterlig hållning; "men förebråelsen drabbar deremot med full rätt er son. Hvad skulle ni väl tänka, om ni finge höra, att en fattig, ung man friat till en väl aktad och rättsinnad flicka, derpå högtidligen trolofvat sig med henne och sedan en vacker dag öfvergåfve henne med den anmärkningen, att hennes hemgift vore för liten, mindre än han hade beräknat? Hvad säger ni derom, kära mor? Ni skulle säkerligen säga, att han hade intet hjerta och ingen heder, då han endast af sådan orsak kunde bedraga en flicka på hennes förhoppningar och bryta sitt högtidligt gifna löfte. En man, som handlar så, han är ju ej en aktningsvärd man? Inbillen I väl er nu i eder penninghögfärd, att man skall annorlunda bedöma er? — Jag säger er ännu en gång, mor Larsson, att om er son kommer att handla så mot Maria, då är han ej en man med hjerta och heder."

För detta domslut, som prosten med högtidlig stämma uttalade, böjde sig mor Larsson ödmjukt. Hon vågade ej säga ett ord deremot och om den skam, som med denna förebråelse drabbade henne och hennes hus, brände som eld i hennes bröst, kände hon dock, att den icke varit orättvis.

"Jag skall alltså", fortfor prosten mildare efter en paus, "låta er son ännu en gång allvarligt öfvertänka saken. Säg ni till honom, att han sjelf kommer till mig, och då skall jag tala med honom, tala

till hans samvete, i kraft af mitt embete, om han ej förut närmare besinnat sig, såsom en man af hjerta och heder. Säg honom det.”

”Ja, vördig prost”, stammade hon och tillade närmade sig dörren:

”Åh jag har ännu något hopp, att allt skall bli bra igen!”

Men dessa ord sades dock med en ton, som mera uttryckte inre tvifvel, än en glad tillförsigt.

FEMTE KAPITLET.

Stormen bryter lös.

Efter samtalet med mor Larsson hade bonden i Norregården kommit hem helt förnöjd i sitt sinne. De sorger, som nedtryckt honom, hade nu lemnat honom.

”Allt är nu godt och väl”, sade han i förbigående till sin dotter. ”Jag har nu varit der borta. Erik kommer nog i qväll hit eller också i morgon.”

Denna underrättelse gjorde dock icke Maria gladare och förjagade ej ur hennes bleka ansigte det drag af djup smärta, som under den senaste tiden blifvit djupt inprägladt. Inför sin fader låtsade hon sig dock vara mera lugn, än hon var i sitt inre. Den hemlighet, som förorsakat Eriks likgiltiga frånvaro, hade ej blifvit avslöjad för henne, utan nedtryckte henne lika mycket som förut.

Skulle nu ändtligen Erik komma, såsom hennes fader nämnt, måste hon hafva en fullständig förklaring med honom, och i hennes nuvarande retliga sinnesstämning måste denna blifva stormig. Hon förberedde sig derpå med förolämpad stolthet.

Aftonen kom, men med den ingen Erik. Nästa dag förflöt, men den väntade syntes ej till. Häftiga känslor stormade i hennes bröst; men hennes min var lugn och kall; dock hade de svarta ögonen en mörk, nästan hemsk glans. Hennes fader hade åter ett betryckt utseende, var oroligare än någonsin och kunde alldeles icke dölja sin ängslan. Han undvek att ensam sammanträffa med dottern, och detta märkte hon blott alltför väl. Men för intet pris hade hon velat fråga, hvad som ängslade honom. Då människan anar något förskräckligt, vill hon ej gerna påskynda bekräftelsen derpå.

Åter förflöt en dag. Luften var ytterst het och qvalmig. Svarta moln dolde solen; människor och djur, ja hela naturen längtade efter ett uppfriskande regn.

På förmiddagen såg Maria en af grannarne, åtföljd af en herreklädd person, komma in på gården. De talade högt och ganska häftigt med hvarandra. Främlingens utseende föreföll henne särdeles vedervärdigt. De gingo in i förstugan och den främmande öppnade helt ogeneradt dörren till det rum, der Maria satt. Med en slug, listig blick ur sina små genomträngande ögon tittade han in och frågade Maria, efter en ytterst knapphändig helsning, hvar Persson kunde träffas. Hon visste det icke.

De bägge männen gingo åter ut på gården och styrde sina steg till ladugården. Der kom gubben Persson emot dem, tog af sig mössan och såg helt förvånad på den främmande herremannen. Efter ett kort samtal såg Maria sin fader blifva likblek. Med nedböjdt hufvud gick han framför de bägge besökande in i ett aflägsset beläget rum i huset, och derifrån hörde hon snart trenne röster under häftigt samtal.

Hennes hjerta klappade våldsamt, och en djup modlöshet bemäktigade sig henne.

Efter en timmes förlopp aflägsnade sig de ovälkomna gästerna. Hon tyckte, att främlingen kastade en hånfull blick omkring sig, då han kommit ut på gården och hela hans hållning bar prägeln af en röfvare, som utan fruktan för med sig ett rikt byte.

Icke ett ord vexlades vid middagsbordet. Persson begaf sig strax derefter till det förut omtalade rummet och stannade der. Senare på eftermiddagen såg Maria prosten komma in på gården. Äfven detta besök utan särskild anledning var ovanligt. Och den högreste, vördnadsvärde mannen såg så högtidligt allvarsam ut, som om han hade något särdeles viktigt att uträtta.

Hvad betydde väl detta? Maria hade velat ila honom till mötes, kasta sig för hans fötter och snyftande bedja honom gifva henne en ljusglimt i allt detta mörker, som väckte hennes förfäran! Men hon rörde sig dock ej ur stället. Denna dystra hemlighetsfullhet förlamade hela hennes varelse.

Prosten hade knappast hunnit in i förstugan, då Maria hörde, att hennes fader kom emot honom. Han tycktes således hafva väntat detta besök. I det aflägsna rummet hade äfven dessa derefter ett långt samtal och stannade der, till dess solen sänkte sig mot den vestra horisonten. Maria väntade hvarje ögonblick, att hennes fader skulle bedja henne komma in till dem. Men något sådant hände icke. Prosten gick, utan att söka träffa henne.

Nu blef henne "stugan för trång"; hon måste ut i fria luften. Hon ilade genom trädgården, öppnade en liten grind, som ledde ut på en äng, och skyndade framåt på en gångstig, som förde till Södervik.

Solen var gömd i svarta moln. Åskan mullrade

doft. Detta öfverensstämde med hennes dystra sinnesstämning. Himmelen mörknade allt mera; öfverallt herskade skymning. Öfver det hvita kyrktornet längst bort flammade plötsligen en blix, som hastigt beledsagades af en fruktansvärd åskknall.

Tunga regndroppar föllo och snart brusade stormen öfver berg och fält. Maria var klädd i en tunn sommardrägt, som genomdränktes af det häftiga regnet, hennes mörka, krusiga hår fladdrade för vinden kring det obetäckta hufvudet; men hon gaf ej akt derpå, utan ilade fortfarande mot sitt mål — Södervik.

Åskregnet upphörde hastigt, molnen fördelade sig och solen nedgick med blodrött sken. Maria saktade sina steg och nalkades nu med beslutsam min sin trolofvades bostad. Hon trädde in i förstugan och öppnade dörren till dagligstugan.

Der sutto Erik och hans moder. De sågo bägge häpna ut, som om de fått se en vålnad.

"Kors i Guds namn!" utropade den gamla bondhustrun och sprang helt upprörd emot den inträdande flickan. "Du Maria! I detta herrans väder! Du är ju alldeles genomvåt."

Hon kunde omöjligt dölja sin förlägenhet.

"Det gör ingenting, kära mor", sade Maria med tillkämpadt lugn. "Jag ville tala med er son och ber er därför lemna mig allena med honom."

Mor Larsson gjorde en åtbörd, som om hon ej undrade på denna begäran, och i det hon närmade sig dörren, sade hon till Maria:

"Ja, ja, barnet mitt, jag kan nog förstå, att ditt hjerta är bedröfvadt."

Hon gick ut.

Erik, som öfvervunnit sin första förvirring, gick några steg från fönstret fram emot Maria.

"Hvad vill du?" frågade han med skarp, hård

röst; men det låg dock någonting likasom skyggt i hans hållning.

”Jag tycker, att du kunde kommit och gifvit mig den förklaring, som jag nu är tvungen att sjelf hemta”, svarade hon med lugn och fasthet.

”Var ej prosten hos er?”

”Jag såg prosten i dag hos oss; han talade vid far, men icke vid mig.”

”Vet du ingenting?” frågade han förvånad.

”Ingenting! Derföre är jag nu här för att erfara allt, som rör mig.”

”Låt din far säga dig det”, och dermed vände han sig tvärt ifrån henne.

”Vill du så skicka mig bort?” frågade hon med hånfull ton. ”Har du ej mod nog, att sjelf tala i din egen sak?”

”Det är slut emellan oss!” sade han med qväfd röst, utan att se på henne.

Hon lade ena handen på hjertat, och den andra knöt sig krampaktigt. Hennes kinder blefvo dödsbleka och blicken stirrande fästad på honom.

”Slut!” upprepade hon, djupt dragande efter andan. ”Ja, jag tänkte detta.”

En pinsam tystnad inträdde efter dessa ord.

”Och” sade hon slutligen med bäfvande röst, ”och hvarföre?”

”Fråga Anders Persson.”

”Jag frågar dig; du friade till mig.”

”Prosten har sagt din far, att jag återtagit mitt löfte.”

Dervid tänkte han med förbittring på den straffpredikan, som han dagen förut fått emottaga af prosten, utan att den dock kommit honom att vackla i sitt beslut. Och likasom mor Larsson hade prosten slutligen insett, att alla föreställningar tjenade till intet.

"Men hvarigenom har jag gjort mig förtjent af denna förolämpning?" frågade hon ifrigt, öfvermannad af smärtan.

Han kände sig rörd, då hon sade detta. Han vände sig om till henne och yttrade med vänligt medlidsam ton:

"Icke du! Du rår sannerligen ej för, att din far är i skuld öfver öronen."

"Min far!"

Hon utstötte förfärad dessa ord. På något sådant var hon icke beredd, om hon dock haft en dunkel aning om någonting i den vägen. Men att nu höra det sagdt rent ut hade en tillintetgörande verkan.

"Så är det", tillade han. "Din far är ruinerad och måste väl gå från gård och grund."

Hon sjönk ned på en stol och gömde ansigtet i händerna.

"Jag har ej velat tala om det för dig, Maria. Men då du nu nödvändigt ville höra det af mig, måste jag ju säga det. Det skulle också snart nog ej längre kunna blifva fördoldt för dig."

Hon snyftade och Erik började känna riktiga samvetsqual, hvilka han efter de flesta brottsligas sedvana ville döda genom ett bedrägligt försvarande af sitt handlingssätt

"Min heder", fortfor han således, "kan ej lida deraf att jag bryter vår förlofning. Det har jag också sagt prosten. Då jag friade till dig och dermed ville begrafva den gamla ovänskapen, trodde jag, att allt stod väl till i Norregården. Men då det nu icke är så, kunde jag ju taga tillbaka mitt ord. Jag kan ej genom ett giftermål bringa mina egna affärer i oordning. En bonde sådan som jag måste se till att han går framåt och icke störtar sig i elände och derigenom förlorar allt anseende. Skall jag gifta mig, måste det

ske med en flicka, som för något med sig i boet. Att handla på annat sätt vore alltför dåraktigt.”

”O, att du aldrig kommit till Norregården!”

”Upphör, Maria, med din klagan! Du må tro, att det var nog svårt för mig att bryta vår förbindelse. Det smärtar mig mycket. Men jag måste öfvervinna den och så måste äfven du göra.”

”Var du utan bekymmer!” ropade Maria stolt och reste sig upp. ”Är det som du säger, skall jag söka bära min olycka. Jag har aldrig väntat på Erik Larssons frieri; det var han som då ansåg förbindelsen fördelaktig.”

”Åh du vill väl ej dermed säga, att det var endast en penningspekulation, då jag räckte dig handen till försonande af en gammal fiendskap?”

”Man ser ju nu”, invände hon med bitterhet”, att denna hand på en gång drogs tillbaka, då ej gods och penningar kunde läggas i henne.”

”Var tyst, Maria!” sade han med hotande röst. ”Vi hade kunnat skiljas i frid; dock om du vill hafva krig, må det så blifva.”

”Med frid trodde du att det skulle aflöpa, att du skymfat mig!” ropade hon med stigande häftighet. ”Du trodde väl, att om den rike Erik Larsson kastar bort den skuldsatte Anders Perssons dotter, som om hon vore en värdelös vara, skulle den förkastade finna detta vara riktigt och gifva sig till freds? Du trodde väl att du högfärdigt kunde säga till mig: Nu är du ej längre mig värdig”, och att jag skulle svara derpå: ”Bra, Erik, bra, som du behagar?”

Han blickade förskräckt på henne.

”Hvad menar du? Hotar du mig?” stammade han. ”Saken är ju ordnad, löftet brutet; du är åter lika fri som jag.”

”Jag ämnar också vara det, var du obekymrad!

Anders Perssons dotter vill ej kvarhålla dig, utan vill gerna blifva dig qvitt, då hon nu först lärt rätt känna dig. Du vore sannerligen ej den man, som vore henne värd, om du också hade två Söderviksgårdar. Himmelen har ju visat sig rätt nådig mot mig, då jag blifvit befriad från dig, innan det var för sent. Detta skall du åtminstone veta.

Erik var djupt sårad i sin stolthet. Hvad Maria här sade honom midt i ansigtet var, om möjligt, ännu skarpare, än hvad prosten uttalat. För att slippa höra ännu mera, beslöt han med ens göra slut på detta plågsamma samtal.

"Vi hafva väl ej nu något mera att säga hvarandra," sade han. "Må hvardera af oss vandra sin egen väg! Gud bevare dig!" tillade han ironiskt.

"Jag hoppas det," gaf hon till svar. "Och om vi åter händelsevis skulle möta hvarandra, skulle jag icke undra på, om du af blygsel vänder bort hufvudet."

"Gå! gå!" ropade han ursinnig. "Det är mörkt och ej passande för dig att vara här. Jag hade aldrig trott, att du skulle komma hit."

Hon kastade på honom en blick af outsägligt förakt och ilade ut ur rummet.

Det var nära mörkt och hon vandrade med snabba steg utefter gångstigen, som förde öfver ängen. Hon hade gått framåt, utan att se upp, då hon plötsligen fick syn på Hans Wiberg. Han hade troligen sett henne, då hon kom från Södervik och han stod der nu, stödd på sitt gevär och med sin jagthund bredvid, likasom väntande på henne.

Detta möte var henne ingalunda behagligt, synnerligast under hennes nuvarande sinnesstämning; men hon måste nödvändigt gå förbi honom. Hon gick därför förbi med en flyktig helsning.

”Vänta dock, Maria; jag har samma väg och följer med er, om jag får.”

”Det vore väl också första gången. Emellertid får jag tacka er, herr Wiberg.”

”Var ej så kort på tråden; jag är ju icke ond på er. Tvärtom smärtar det mig djupt att ni är olycklig.”

Maria studsade och kände huru blodet steg henne upp i ansigtet af vrede öfver att hon skulle vara ett föremål för den annars så hårde mannens medlidande. Men hans röst hade en så trohjertad klang och hans ansigte, hvarpå hon kastade en hastig blick, uttryckte det djupa deltagande, som låg i hans ord. Han gick bredvid henne med långa steg, och hon kunde ej utan att förolämpa honom undandraga sig detta nästan påtvingade sällskap.

Hon ville dock ej stöta sig med honom, ty han hade ju menat ärligt med sitt frieri, och han tycktes nu hafva försonat sig med den korg han erhållit. Hon kände sig ännu mildare stämd mot skogvaktaren, då hon tänkte på, att hon nyss, likasom han för några år sedan, blifvit förkastad af en älskad vän. Men hvad kunde väl vara orsaken till att Wiberg nu så vänligt tilltalade henne?

Hon hade god tid att hängifva sig åt dessa tankar, ty skogvaktaren gick tigande bredvid henne. Han tycktes redan hafva sagt henne allt hvad han hade på hjertat.

På morgonen hade han hört af Herrestadsfolket, huru illa det stod till med affärerna på Norregården, och nu hade han på aftonen sett, huru upprörd Maria kommit från Södervik. Han kunde väl gissa till, hvarföre hon gått dit och hvad der tilldragit sig. Detta allt gjorde honom mycket ondt, ty Wiberg hade under sin sträfva yta ett ömt, känslofullt hjerta. Han

hade dessutom aldrig kunnat besegra sin kärlek, ty den var djup och icke blott en flyktig böjelse. Genom Marias nuvarande olycka, hade hans passion åter flammats upp med all sin forna styrka, och derföre hade han sökt att få träffa henne.

Vid trädgårdsporten till Norregården tog Maria vänligt afsked, men Wiberg hejdade henne och sade med af rörelse osäker röst:

”Var vid godt mod, Maria! Låt ej olyckan nedslå dig!”

Med dessa få ord aflägsnade han sig hastigt.

”Låt ej olyckan nedslå dig!” upprepade han sakta med sorgsen stämma. Ack! hon kände sig tröstlöst olycklig. Nu återstod för henne att tala med fadren, men detta samtal kunde sannerligen ej skänka henne någon tröst.

Den gamle Persson hade med största oro afbidat dotterns återkomst. Då han frågat efter henne, hade ingen kunnat lemna något besked. Dertill kom ovädret och den frambrytande natten. I sin dystra sinnesstämning fruktade han någon ny olycka, emedan han ej annars kunde förklara Marias långa frånvaro. Det var derföre med tydlig ängslan, som han mötte den unga flickan.

”Var lugn far,” sade hon genast. ”Jag kommer från Södervik och vet nu allt.”

Han nedböjde hufvudet och satte sig alldeles förkrossad samt iakttog en stund en dyster tystnad. Maria sjönk helt utmattad ned på en stol vid fönstret och blickade stelt ut i natten.

”Du vet allt?” frågade den gamle slutligeu.

”Allt!” svarade hon med dof stämma.

”Att prosten var här?”

”Ja, jag såg honom och anade olycka.”

”Och du har varit der borta på Södervik?”

"Låt oss ej tala mera derom, far, det tjenar till ingenting."

"Åhnej!" suckade han. — "Men det är då en dålig karl, den der Erik!" fortsatte han förbittrad. "Vore han inte det, skulle han för din skull velat hjälpa mig. Han hade kunnat för billigt pris få hela Norregården. Men nu går allt förloradt."

"Det är således sant? sade hon med klagande stämma.

"Ja, ja!", stönade han, lutande hufvudet i händerna.

Men snart hemtade han sig och fortfor med mera kraft:

"Dessa procentare ha beredt mitt fall! Nu är det förbi; nåväl, jag kan ej ändra det. Hade Erik velat bistå mig, hade jag dock kunnat ordna alltsammans. Men nu måste vi hastigt besluta oss, Maria!"

Hon såg upp helt förvånad.

"Hvad skola vi göra, far?" frågade hon.

"Resa med det lilla vi ega qvar till Amerika."

Den gamle tycktes genom denna förklaring hafva lättat sig från en tung börda, som hittills nedtryckt honom. Han såg på henne forskande och gick der-
efter fram till henne.

"Det är det bästa. Du kan nog få det bra der, sade han med vek röst. Här kunna vi ej stanna."

Maria sänkte begrundande hufvudet.

"Till Amerika!" upprepade hon sakta.

"Ja der träffa vi dina farbröder. Der äro vi så godt som hemma. Med de penningar jag får öfver, kan jag der köpa mig jord och allt kan gå bra ännu. Här kunna vi omöjligt stanna, åtminstone ej för din skull, om jag också blir alldeles fri från blodsugaren."

"Det är nog kanske riktigt, far," svarade hon

och blickade upp på honom med bleka kinder och tårfyllda ögon.

För min skull! — Ja, ja! ty här är olidligt — Gud stå mig bi! Jag tror att jag aldrig kan öfverleva denna skammen!”

”Du får inte låta det gå dig så hårdt till hjertat, Maria lilla”, sade fadern och försökte ingifva henne mod. ”Han är inte värd det. Men säg, vill du inte gerna bort härifrån?”

”O, huru gerna, om jag blott kunde!”

”Far då till sta'n, till syster din, i morgon dag. Under tiden ska' jag ordna allt här.

I första ögonblicket tycktes detta förslag för Maria vara bäst. Hon öfverlade en stund; men derpå sade hon med upprörd stämma till fadern.

”Nej! Jag vill ej fly, som en brottsling. Skammen drabbar Erik, men oss olyckan. Och i olyckan tänker jag, far, att man skall vara stark och hålla modet uppe. Så har Wiberg yttrat till mig”.

Wiberg? Detta förvånade fadern. Men snart glömde han detta under sina öfriga funderingar.

”Ännu kan det gå veckor om”, sade han, ”innan allt är i ordning. Sommaren kan gå förbi, förrän vi kunna vara färdiga att resa. Betänk detta, mitt barn!”

”Ja huru som helst, jag stannar här”, svarade hon. Här har jag mera lugn än i staden. Der skulle man tala med mig om allt som smärtar mig, och jag kunde ej rå mig sjelf. Här kan jag undvika människorna och gå min egen väg. Här stannar jag, far, för att trotsa Erik och sqvailret, och då tiden är inne, då bort långt bort öfver hafvet!”

Den gamle strök sakta smekande hennes hår, hvilket han väl aldrig gjort sedan hon var barn. Derpå sade han halfhögt likasom för sig sjelf:

”Bort, bort öfver hafvet! Hvem hade väl kunnat tänka det!”

Dagarne förflöto. I Norregården lefde man i all stillhet. Persson ordnade sina angelägenheter så godt han kunde och måste derföre ofta vara borta från gården och i staden underhandla med sin fordringsägare. Landtbruksgöromålen gingo dervid sin vanliga gång. Skörden blef särdeles rik och det satte Persson i tillfälle att göra afbetalningar på sina skulder. Genom åtskilliga penningtransaktioner blef han i stånd att ännu någon tid hålla affären uppe och hade förhoppningar om att på rätt goda vilkor kunna försälja Norregården, utan att behöfva öfverlemna den åt procentaren.

Med all sin djupa känsla var Maria mycket kraftfull till sin natur och i besittning af en stark vilja. Men detta oaktadt var det henne ej så lätt att öfvervinna den svåra hemsökelsen. Passionerna, som förut ej haft tillfälle att frambryta, voro nu utan tyglar och derföre ej så lätta att kufva. Ofta hvälfde sig i hennes hufvud mörka tankar, och hennes hjerta blödde under tusen smärtor, ju mera hon tänkte på, huru grymt Erik gripit in i hennes lefnadsöden, beröfvat henne alla hennes ungdomliga förhoppningar och gjort henne till ett samtalsämne för hela byn.

Var icke detta ett brott af honom? Och likväl framlefde han muntert sina dagar, sedan han med kallt blod förstört hennes lycka. Detta kunde ej annat än göra henne dyster och lifvet nästan outhärdligt.

Hennes ansigte bar spår af dessa inre strider; kinderna voro infallna och bleka; hyn var nästan genomskinlig och hennes ögon voro matta af sömnlöshet och utgjutna tårar. Men då de hämndfulla tankarne fingo öfverhanden, då förvandlades hennes utseende, kinderna rodnade af vrede och de svarta

ögonen blixtrade. Hon syntes då beredd till hämnd, ehuru dock tanken derpå aldrig varit fullt medveten.

Då hon tankfull satt vid fönstret och blickade ut på de vackra omgifningarne, då gjorde det henne så ondt att nödgas fara till vildt främmande land och aldrig mera få återse sitt vackra barndomshem. Men hade hon väl någon framtid, som var värd att lefva för? Var hon icke en halfvissnad blomma, af en grym hand afbruten och likgiltigt bortkastad? Hon skulle såsom en förkastad lemna sitt hem; hennes åldrige fader, förut så högt ansedd i trakten, skulle med henne draga öfver hafvet, såsom tusen andra, hvilka ansågo sig ej längre kunna finna sin utkomst i sitt fädernesland.

Men också var numera allt här förändradt för henne. Derföre bort till ett annat land, der ingenting påminde om hennes olycka.

Ofta såg hon Wiberg gå förbi, någonting högst ovanligt på sednare tider, emedan han efter det misslyckade frieriet under lång tid undvikit Norregården. Men nu valde han tydligen med afsigt denna väg och såg forskände upp till fönstren, som om han ville se efter hvad der försiggick. Fick han då syn på henne i fönstret, lyfte han helsande på hatten, en ovanlig artighet af den allvarsamme mannen. Ej heller såg han dervid så tvär och dyster ut som förr, utan visade deremot ett vänligt deltagande, hvilket uttryck gjorde det allvarsamma, väderbitna ansigtet riktigt behagligt.

En dag såg han gubben Persson stå på gården, för att öfvervaka sädens inköring från fältet. Wiberg stannade då, och när Persson såg ditåt, helsade skogvaktaren så vänligt och förtroligt, att den gamle blef helt förvånad, och detta i ännu högre grad, då han

såg Wiberg gå in genom porten. Denne räckte Persson handen och sade med den hjertligaste ton:

”Ni undrar väl, kära far, att jag efter så långvarigt groll nu åter tilltalar er. Men allt måste hafva ett slut, och så är det äfven med detta. Mitt groll var orättvist, det inser jag nu mer än väl, och då jag derföre hörde, att ni ville sälja er gård och resa till Amerika, tänkte jag för mig sjelf: Inte ska’ gamle Persson lemna orten, utan att jag åter räcker honom handen.

Persson tvekade ännu att lägga sin hand i hans.

”Ja, ja, Persson”, fortfor Wiberg, ”det är på fullt allvar. Jag vill inte längre gå här förbi som en brumbjörn. Ni tror väl mig?”

Nu blef den gamle varm om hjertat och hans ögon lyste. Han lade sin valkiga hand i sin gamle väns och ropade:

”Det vill jag gerna, skogvaktare; det vill jag gerna! Skulle jag inte tro er, då ni säger det?”

”Och om jag kan på något sätt vara er till tjänst, vill jag det så gerna. Ni har motgångar och sorger att bekämpa; det gör mig ondt. Jag ville gerna göra något för att visa mitt deltagande.”

”Tack, tack, skogvaktare! Jag hoppas det ej ska’ behövas. Men jag är lika tacksam, som om tjänsten vore gjord.”

Så slöto nu dessa begge nytt vänskapsförbund, och Wiberg aflägsnade sig helt glad. — Dervid såg han upp till fönstret, der Maria brukade sitta, och när han fick se henne, helsade han om möjligt ännu vänligare än förut.

Om aftonen talade Persson om för sin dotter hvad som förefallit emellan honom och Wiberg. Han var glad åt, att allt nu åter var godt och väl dem emellan. Om han också nu ej fick länge njuta af den

nya vänskapen, bidrog kanske detta att göra den ännu kärare för honom. Maria fann denna faderns tillfredsställelse helt naturlig och fick derigenom ännu högre tankar om Wiberg. Men ej länge sysselsatte hon sig med detta, ty hennes sinne var alltför mycket uppfyllt af sorg öfver den olycka, som så nyligen drabbat henne.

SJETTE KAPITLET.

Förtviflan.

Om Erik förut hyst något undseende för Maria med hänsyn till den nya förlofningen med flickan på Herrestad, som han hade i sinnet, hade detta efter det sista samtalet med Maria ej vidare något inflytande hos honom. De hade ömsesidigt förolämpat hvarandra, skilts åt som fiender och voro på grund häraf fullkomligt och ohjelpigt skilda. Han ansåg sig numera ej hafva något att skaffa med Maria, och den forna fiendskapen emellan de begge familjerna hade nu blifvit lika stor som förr.

Den förebråelsen för löftesbrott af låg beräkning, som tyngde på hans samvete, var alldeles grundlös, enligt hvad han sjelf sökte intala sig. Han var särdeles uppbragt öfver Marias djerfhet att komma hem till honom, för att öfvermodigt ställa honom till ansvar, sedan han ordentligt genom prosten låtit upplösa förlofningen af fullt giltiga skäl, såsom han sade.

Denna förbittring, hvilken erhöll tillräcklig näring af hans egen inre känsla af skuld och af hans genom Marias yttranden sårade fåfänga, syntes honom fullt berättigad. Han erhöll derigenom i sina egna ögon

en säker ställning, såväl i förhållanden till sin moder, som sörjde öfver tilldragelsen, som till folket i byn. Emellertid märkte han snart, att hans grannar togo parti emot honom. Äfven kunde det missförhållande i hvilket han råkat till den högt vördade pastorn ej annat än betydligt skada hans anseende i församlingen. Dessa omständigheter förbittrade honom ännu mer mot hans offer, för hvilket alla hyste deltagande. Han ville derföre bereda Maria den kännbaraste förödmjukelse, i det han så snart som möjligt förlofvade sig.

Mor Larsson slog ihop händerna af skräck och ovilja, då han meddelade henne, att han ämnade fria till Margareta i Herrestad, och detta med det allra första. Hennes förebråelser och varningar tillbakavisade han med vrede, och nu hade dagarne blifvit dystra och tysta för den beskedliga mor Larsson, sedan försoningen med Norregården så snart gått om intet.

I Herrestad mötte Erik inga betänkligheter. Der ansåg man ej, att vid en bruten förlofning behöfde fästas något afseende. För öfrigt hörde ju Herrestad till en annan församling, och med Norregården stod folket på Herrestad ej i någon förbindelse. Till följd af de förhoppningar man der förr hyst på Erik, kom man honom med stor beredvillighet till mötes. Petter på Herrestad handlade härvid så, som man kunde vänta sig af en god vän till Erik och af en öm broder, som ville bereda sin systers lycka.

Herrestads-Petter ordnade hela denna affär, ty såsom en sådan uppgjordes Margaretas förlofning af de försigtiga Herrestadsboarne, och sedan alltsammans blifvit ordentligt uppsatt med svart på hvitt, bekräftade Margareta detsamma med sitt jaord.

Snart blef det naturligtvis öfverallt bekant, att Erik i Södervik förlofvat sig med Margareta. Petter

hade varit särdeles ifrig, att underrätta alla bekanta. Fint skulle det vara, och därför hade han till och med låtit trycka förlofningskort och sändt dem med posten, något hittills oerhördt bland allmogen. Han var nog elak att till och med i Eriks närvaro, som med ett triumferande leende gillade detta, skicka ett kort med utanskrift till Maria Persson i Norregården.

"Det kostar ju så litet," tillade Petter i hånfull ton.

"Ja, och hon kan då ej klaga öfver ohöflighet å min sida," tillade Erik, som nu riktigt hatade vackra Maria.

Nu pratades mycket härom i hela Grankulla, och Erik fick dervid betydligt sitta emellan, som man säger. Ingen talade der väl om honom, och den stackars mor Larsson vågade knappast gå ut i byn, för att icke i sina grannars ansigten förnimma tecknen till deras ovilja. Att hennes son skulle välja sig hustru från en annan församling väckte äfven allmän ovilja, ty mödrarna och flickorna i Grankulla funno sig förolämpade deraf. Men ännu mer ökades förbittringen af det utmanande, förolämpande sätt, hvarpå Erik förfor mot sin forna fästmö. Ty genom postbudet hade det blifvit öfverallt bekant, att man till Maria skickat ett förlofningskort från Herrestad. Hon var nu föremål för allmänt deltagande; öfverallt beklagade man henne. Svårare kunde väl knappast drabba en stackars flicka. Faderns fattigdom, fästmannens brytande af förlofningen och sedan på köpet det hånfulla sätt, hvarpå han behandlade henne!

Prosten dolde ej sin föraktfulla vrede öfver Eriks beteende. Han uttalade den strängaste dom öfver honom, och detta gjorde ett djupt intryck på församlingsborna. Skolmästaren instämde häri af alla krafter och talade med värme till förmån för Maria, som han

eljest just ej prisade till följd af hennes djerfhet under skoltiden.

”Just då”, sade han på gästgifvaregården bland sina dryckesbröder, ”just då det stod illa till på Norregården, var det dubbelt elakt af Erik i Södervik att lägga sten på börda. Och en sådan der en! Han är då en usel slyngel, och jag har ej heller någonsin satt värde på honom. Han var alltid en stor stackare och tänkte då aldrig på någon annan, utan blott på sig sjelf.”

”Ni har alldeles rätt, alldeles rätt!”

”Om han åtminstone väntat”, fortfor denne, ”till dess Persson med sin dotter rest till Amerika. Det hade då varit något så när hyggligt. Hvarföre har han nu så f—dt brådtom med förlofningen, den krabaten? Det är bara för att göra den stackars flickan ännu mera ondt, det är säkert. Det bevisar bäst, hur nedrig han är. Fy tusan, sådan elakhet! Folket på Herrestad måtte också riktigt skämmas, då de vilja gifta bort sin dotter med en sådan människa! Men det är för de välsignade pengarnas skull, förstås. Af ett sådant äktenskap kan det dock aldrig blifva någon välsignelse, det kan ni vara säkra på.”

Wiberg sparade sannerligen ej heller Erik, utan yttrade sig äfven med skärpa om hans dåliga uppförande. Då skogvaktaren hade på Herrestad fått höra talas om, att Erik friade till Margareta, och fann att föräldrarne voro särdeles belåtna dermed, hade han der öppet yttrat sitt ogillande och derefter afbrutit allt umgänge med de egennyttiga föräldrarne. En gång hade han också mött Erik på vägen och då hållit för honom en sådan straffpredikan, att denne fann sig föranlåten att utan ett ord till svar helt skämsen rymma fältet.

Denna sinnenas förbittring retade emellertid Erik

i högsta grad, och han ville nu riktigt visa dem alla att han ej frågade derefter. Äfven på Herrestad var man af den åsigten, att man borde visa sitt förakt för sådant prat. Derföre beslöts också, att förlofningen skulle firas med all möjlig pomp och ståt. Endast de slägtingar, som funnos i Grankulla, blefvo emelertid bjudna, hvaremot ett stort antal af folket i deras egen församling bjöds till festen. Så snart som möjligt skulle derefter bröllopet följa. Allt för att bevisa "lastarena", att man ej brydde sig om dem.

Under den tillbakadragenhet, i hvilken Maria lefde, hade hon väl knappast så snart fått veta om förlofningen, om hon ej erhållit förlofningskortet. Men detta kort från Herrestad, som blifvit afsändt af Erik eller åtminstone med hans vett och vilja, uppref ånyo hennes hjertas sår och grep henne på det djupaste.

Hon led utan att meddela sig med någon; men i hennes bröst rasade de lössläppta passionerna och började der åter sin fruktansvärda strid.

Den dagen, då i Herrestad förlofningsfesten skulle firas, var ovanligt het och kvalmig. På morgonen hade Erik och hans mor i all sin ståt rest till Herrestad. På Södervik var allmän fridag; nästan alla pigor och drängar hade äfven gått bort, för att delta i den storartade festen, som skulle avslutas med en munter dans.

Ensam gick Maria öfver ängarna fram emot Södervik. Det var redan afton; men likväl var luften så qväfvande, att ett oväder nödvändigt måste komma för att skänka svalka. Och verkligen såg man också vid horisonten svarta, hotande moln, likasom väntande på signal för att urladda sig.

Maria gick långsamt framåt. Hennes vackra ansigte var lugnt och icke så blekt som dagarne förut. En stilla frid låg utbredd deröfver, men kring hennes

fast slutna läppar spelade ett vedmodsfyllt drag. En enkel blomma stod vid vägen. Hon bröt den drömande och satte henne vid bröstet. Ingen syntes vidt och bredt på fältet. Hon stod länge och såg med en hemsk, stirrande blick fram emot Södervik. Ingen syntes der. Med bägge händer strök hon öfver pannan. Derefter sjönk hon ned i gräset, föll på knä och bad länge med brinnande ifver. Der borta i Herrestad spelades väl nu muntra danser, och Erik svängde som bäst omkring med sin fästmö. Hur kunde detta falla henne in midt under hennes bön? Och omöjligt kunde hon bannlysa denna tanke ur sitt sinne.

"O Gud, min Gud!" bad hon högt. "Du nåderike, haf förbarmande med mig under denna min sista vandring! Jag kan ej annat — jag går till döden, ty jag förmår ej uthärda allt detta. O, herre Jesus förlåt mig olyckliga!"

Ett fruktansvärdt åskslag gjorde henne stum. Hon var nästan förlamad af skräck och trodde, att en varnande stämma från himmelen ropat till henne. Från bergen svarade ekot. Glödande blixtar flammade öfver henne och dånande åskslag kommo luften att darra. Ur svarta åskmoln framljungade blixtarne och mörker herskade på jorden.

En ny förskräckelse grep Maria, då hon plötsligen såg en glödande rök frambryta ur en af de större bygnaderna på Södervik. Gnistor flögo upp i luften, lågor höjde sig blankt skinande mot den förmörkade himmelen. Eld! Eld! Södervik brinner! Ja, så hördes ropet från alla håll. Hon såg derpå jublande.

"Hans gård i lågor; himmelen har beredt mig hämnd, Gud jag tackar dig! Se der är brudfacklan tänd för honom! Nu håller mig intet mer qvar på jorden!"

Med vansinnig skyndsamhet ilade hon bort. Hon

hörde rop från byn; hofslag dånade. Säkerligen en ryttare, som skyndade att bringa underrättelser till Herrestad, att Södervik brann, träffadt af blixten. Ha, huru Eriks ansigte, rödt af vin och dans, skulle blekna vid denna tidning. Huru hela det församlade sällskapet skulle gripas af förfäran!

Kyrkklockorna klämtade. Folk från alla håll samlade sig. Man försökte skaffa vatten, för att sätta en gräns för eldens förhärjande framfart; man sökte rädda, hvad räddas kunde. Men ingenting återstod att rädda.

Hon såg sig ett ögonblick tillbaka, då hon ilade förbi sitt hem, och kastade äfven en blick på det fruktansvärdt sköna skådespelet. Våldiga eldflammar spridde sin glöd vidt och bredt öfver himlahvalfvvet. Hon såg alla byggnaderna redan i lågor och doft rullade åskan deröfver.

Vid skenet af denna Eriks "brudfackla" såg hon sin far med drängarne stå vid Norregårdens byggnader och under ifrigt samspråk betrakta elden. Med en smärftfull, förtviflad blick hviskade hon sakta:

"Lef väl, min far! Gud bevare dig! Farväl för alltid!"

Derpå ilade hon mot skogen, likasom om hon varit förföljd. Hon tycktes frukta, att blifva bemärkt och att någon skulle skynda efter henne och hindra henne i hvad hon åsyftade. Men detta fick på inga vilkor ske. Ännu några minuter och hon skulle för alltid vara befriad från lifvets bördor.

Ändtligen omslöt henne skogen med sina mörka skuggor. Der lyste mot henne den dystra insjöns vatten. Bakom henne flammade lågorna, som hämnades den mot henne begångna nedrigheten, framför henne låg vattnet, som väntade henne.

Ett språng — och vågorna slöto sig öfver den

olyckliga. "Hallå! hvad var detta?" dånade i samma ögonblick ett rop från motsatta stranden.

Skogvaktaren Wiberg stod der. Han hade från sin bostad hört klockringningen och sett det starka eldskenet på himmelen. Just då han kom fram till sjöstranden, varseblef han att en person kastade sig i vattnet.

Ögonblickligen hoppade han i sjön och simmade till det ställe, der han varseblifvit fallet. Dervid ropade han:

"Ack du olyckliga varelse! jag skall nog få reda på dig!"

Att någon velat dränka sig, derom hyste han intet tvifvel; han hade sett en gestalt, likasom en mörk skugga, dyka ned i vattnet. Ja, verkligen, der låg ett mörkt föremål på den matt belysta vattenytan. Han ropade åter och skyndade med kraftiga simtag framåt. Derpå grep han med stark hand fatt i det sjunkande föremålet. Utan stor ansträngning förde han derefter den medvetslösa kroppen med sig till stranden.

"En qvinna!" brummade han vid första anblicken, utan att ännu känna igen personen i halfmörkret. "Hvad kan hafva förmått henne till denna gerning?"

Han steg upp på stranden, dragande den räddade med sig, och nedlade henne på marken. Hon låg som en död.

"Hon kan dock icke vara död", mumlade han.

Han försökte bättre urskilja hennes anletsdrag, och så mörkt var det ännu icke, att han ej igenkände henne.

"Maria!" skrek han med häpnad och förtviflan.

Nu gjorde han med darrande ifver alla försök att återkalla henne till lif. Slutligen andades hon, slog upp ögonen och kom till medvetande.

"Maria, olyckliga barn!" suckade han halfhögt. "Hvad har du gjort?"

"Wiberg"! svarade hon med ansträngning. "Ni borde låtit mig få dö!"

"Jag kom just i rätta ögonblicket, som om Herren Gud sjelf sändt mig. Åh du tokiga flicka, som ville taga lifvet af dig för en sådan uslings skull, som den der Erik! Blygs du inte? Men jag kan förstå att du inte kunde uthärda, att han i dag firade sin förlofning i Herrestad. Du tänkte väl, att det kunde vara detsamma att flytta öfver till Amerika eller in i ett annat lif. Ack, huru kunde du så förgäta din Gud!"

Maria afhörde tigande och halft vanmäktig skogvaktarens förebräelser. Med hans hjälp reste hon sig upp och satt nu stelt stirrande framför sig. Smänningon återvann hon alltmera både sina själs- och kroppskrafter.

"Ni har rätt, Wiberg", svarade hon omsider. "Tack, och låt mig nu gå!"

"Jag skall följa dig, åtminstone genom skogen, ty ännu är du matt. Gå derpå hem och smyg dig in i dit rum, lägg dig och förtär något varmt, så att du ej blir förkyld. Se till, att ingen kan förstå, hvad du gjort. Jag är tyst som grafven; ingen annan behöfver få veta, att du ämnat beröfva dig lifvet. Förstår du mig?"

Hon riktade mot honom en blick, tacksam och innerlig; derefter vandrade hon långsamt genom den mörka skogen, stödd vid hans arm.

"Säg du till gamla gumman der hemma, att du halkade på sjöstranden och föll i vattnet, men lyckades åter komma upp. Du hade gått ut för att betrakta eldsvådan."

Hvar är det som det brinner?

Just nu kommo de ut ur skogen och det tydliga eldskenet besvarade genast skogvaktarens fråga.

"Herre Gud!" utropade hon. "Det är i Södervik."

"Åskan har slagit ned der," mumlade Maria.

"Det är Guds straff," sade Wiberg med djup stämma.

Han stannade med henne vid skogsbrynet och stirrade på de högt flammande lågorna. Han varseblef vid det röda eldskenet en vagn komma framilande från vägen till Herrestad. Rop och sorl hördes och menniskor syntes sysselsatta kring brandstället.

"Skynda nu hem, Maria," sade skogvaktaren, då de togo afsked. "Jag går hem för att byta om kläder. Kan du gå ensam nu?"

"Ja, Wiberg, jag är nu fullt återställd. Haf tack, jag skall aldrig förgäta, hvad ni gjort för mig."

Hon räckte honom sin hand och tryckte hans med innerlig värme. Skogvaktaren försvann i skogen, under det att Maria, ehuru med möda, tillryggalade den korta vägen till Norregården. Hela gården var öde, alla hade begifvit sig till Södervik. Obemärkt kom hon in i huset och upp på sitt rum. En piga, som hon slutligen påträffade, förde henne till sängs och gaf henne något varmt att förtära. Ingen undrade öfver att hon blifvit häftigt upprörd af eldsvådan och ingen anade hennes brottsliga afsigt att förkorta sitt lif.

Maria hade nu fullkomligt frigjort sig från den sinnesförvirring, som drifvit henne till det förtviflade beslutet, och hon tackade nu Gud under innerlig bön, derföre att Han räddat hennes lif.

ÅTTONDE KAPITLET.

Rättvisa skipad.

På Södervik hade allt brunnit ned i grund. Erik och hans mor måste söka sig en bostad för tillfället hos anförvandter. Men utan dröjsmål företogs uppbyggandet af gården, som nu skulle ståtligare än förut resa sig ur askan. Så hade Erik i sitt högmod beslutat, ty eldsvådan hade ännu mera stegrat illviljan i byn emot honom. De sade, att det vederfarit honom icke mer än rätt för hans trolöshet mot Maria, och himmelen sjelf hade straffat honom, hvarföre man i allmänhet undvek att komma i närmare beröring med honom.

Hans moder fattade mer än väl folkets sinnesstämning. Hon var nedtryckt af sorg och betraktade äfven hon brytningen med Maria såsom egentliga källan till den skedda olyckan. Erik gjorde visserligen spe af mor Larssons vidskepliga åsigter; men var emellertid djupt gripen af det förakt, som man rätt tydligt visade honom. Äfven på Herrestad blef sinnesstämningen nu förändrad. Peter undvek honom; Margareta visade sig skygg och kallsinnig. Han beklagade sig deröfver. Hon teg; men hennes far sade i stället rent ut till honom.

"Hör du Erik, du får ej tycka alltför illa vara, att vi numera inte kunna skänka dig vår dotter till hustru. Hon tycker likaså och derföre ger jag dig nu härmed ditt löfte åter."

"Hvarföre?" stammade Erik, ehuru han alltför väl anade orsaken.

"Jo, ser du det var Guds dom den der eldsvådan på förlofningsdagen, sedan du så nyss brutit ditt ord till din förra fästmö. Folket pratar så mycket om

allt detta, att det skulle vara ett alltför stort trots att tänka på detta giftermål. Så tycker också Margareta och vill på inga vilkor blifva din hustru. Med tiden kan ju sinnesstämningen blifva annorlunda bland dina grannar, och då har du ej svårt vid att få dig en annan fästeqvinna. Således upphäfva vi förlofningen, på det att det en gång må bli slut på allt det der fördömda pratet."

Så var det nu fästmän, som bröt förlofningen, och alla funno detta vara i sin ordning. Erik ville visserligen nu fria på andra håll; men ingen af storbönderna ville ge honom sin dotter. Ogift tillbragte han derföre sin återstående lifstid och drog sig alltmera ifrån umgänget med de för honom så förhatliga grannarne.

Gubben Persson sålde emellertid rätt fördelaktigt Norregården under hand och ville nu med Maria, som fullkomligt öfvervunnit sin hjertesorg, med första anträda resan till Amerika.

Då kom en dag Wiberg med sin bössa på axeln vandrande förbi Söderviks trädgård, der Maria just var sysselsatt med att vattna blommorna. Han blef stående vid staketet och helsade med sin vanliga trohjärtade vänlighet. Maria gick genast fram och räckte honom handen. Han talade om resan till Amerika.

"Hm", sade han och hans grå ögon blickade der vid trohjärtadt, men litet förläget på den åter friskt blomstrande flickan. "Om jag nu sade: Maria, stanna här i vårt land och blif min hustru, skulle jag väl då åter igen få en korg?"

Hon log ofrivilligt och såg upp på honom likasom ett sådant tal ej förekom henne så särdeles oväntadt. Derpå blef hon åter allvarsam och svarade långsamt:

"Hvad mig beträffar, Wiberg, så behöfver jag ingen betänketid. Jag har er att tacka för mitt lif

och egentligen tillhör er detta redan. Vill ni derföre hafva mig, vill jag gerna blifva er hustru. Jag skall ärligt och uppriktigt söka blifva en god sådan. Tala blott med far”.

Detta skedde också genast, och gubben Persson hade denna gång ingen orsak att gifva skogvaktaren afslag. Tvärtom ansåg han detta giftermål som en ljuspunkt i hans nuvarande mörka framtid; och dock visste han ej, hvilken särskild rättighet skogvaktaren hade till dotterns hand.

Sedan Norregården blifvit såld måste Persson på den bestämda dagen öfverlemna egendomen; men han reste ej, utan flyttade med sin dotter till Wibergs hem, der hon snart skulle herska såsom matmoder. Utrymme fanns der tillräckligt för dem alla.

Men sedan skogvaktaren Wiberg firat sitt bröllop med ”vackra Maria”, som nu äfven med allt skäl kunde kallas ”lyckliga Maria”, ett det gladaste bröllop, hvilket i hela byn väckte den uppriktigaste glädje, packade dock gubben Persson sin reskoffert. Han kunde ej uthärda, att utan egen gård och verklig selsättning vistas i hemorten, der han dock nu med all heder hade ordnat sina affärer och der hans dotter lefde glad och lycklig i ett behagligt hem. Han utvandrade således till Amerika, der han i sina bröders grannskap ännu en gång började ett nytt lif med spaden och plogen.

Slut.

En domstolsscen i Berlin.

En ståtlig och efter förhållandena ganska välklädd person inträder och tager plats på de anklagades bänk.

Ordf.: Ni är den 32 år gamle möbe!poleraren *Anton August Würmlich*?

Ankl.: Stämmer alldeles fullkomligt.

Ordf.: Skrifves edert namn med "ch" eller "g"?

Ankl.: Som ni sjelf behagar; mig gör det alldeles detsamma.

Ordf.: Det är ingalunda likgiltigt. Alltså hur skrifves edert namn?

Ankl.: Ja, herr domare, derom kan jag icke lemna någon upplysning; ibland skrifver jag det så, ibland så, alldeles som det kommer för mig, men alltid med en sådan här krummelur (gör här en fingerrörelse), för att förekomma efterapning af min namnteckning å dokumenter.

Härpå föreläses angifvelsen, enligt hvilken Würmlich bekänt, att han natten till den 15 September icke allenast icke velat åtlyda poliskonstapelns tillsägelse, utan också gjort motstånd vid den senare nödigblifna arresteringen.

Ordf.: Ni har redan erkänt förseelsen; hur tilldrog det sig?

Ankl.:] Det är snart berättadt med några korta ord. För så der omkring två år sedan —

Ordf.: Håll er till saken; hvad som hände för

två år sedan hör icke hit. Det handlar sig uteslutande om den här ifrågavarande händelsen.

Ankl.: Men just det hör till mitt försvar; det är från sångföreningen, hvaröfver jag kan uppvisa intyg.

Vid dessa ord blir det lif bland åhörarne; en elegant klädd ung dam trängde flere framför henne stående personer åt sidan och, kommen fram till skrancket, höll hon ett temligen omfångsrikt paket af icke så särdeles rena papper högt i höjden och sade: Jag har medtagit dem." Denna händelse undgick ej den anklagades uppmärksamhet, och innan ordföranden hunnit tillrättavisa den störande personen, ropar herr Würmlich med ch eller g till den energiska skönheten rörd orden: "Denna uppoffrande handling är med eldbokstäfver ingraverade i mitt hjerta. Men ifrån arresten går det till pastorsexpeditionen. Förstår du Gutta lilla?" — Men Augusta måste ut ur salen och fattade posto framför dörren, låtande sina tårar få fritt lopp.

Den anklagade, ännu en gång gjord uppmärksam på hvad saken angick, berättade nu, huru han på uppmaning slutit sig till en sångförening och så efter första profvet på hemvägen kommit i delo med poliskonstapelns. Enligt hans förmenande hade konstapelns beteende gifvit anledning härtill.

Ordf.: Men ni måtte väl veta att det icke är tillåtet att nattetid passera gatorna högt sjungande?

Ankl.: Nå, en enda tenor, hvilket är så mycket som solo, är väl intet störande larm, isynnerhet när man sjunger med för välgörenhet, såsom det varit med mig åtskilliga gånger redan!

Ordf.: Hvarför åtlydde ni icke poliskonstapelns tillsägelse och låt bli att sjunga?

Ankl.: Jo, om mannen hade varit höflig! Då hade jag genast upphört. Men han sade bara med sådan föraktlig basstämma: "För ni inte något oljud inte,

annars drar jag i väg med eder." Gubbelille, sade jag, ni tror väl att ni fått fatt i en vagabond; men de ha ingen hög hatt för 5 1/2 mark. Och emedan nu en anständig sång icke i hela världen är något oljud, så sjöng jag lugnt vidare, hvaröfver många anständiga människor gladda sig så mycket, att de stannade kvar hos mig. Men derpå kom polisen tillbaka och skrek med tordönsstämma: "Om ni inte genast upphör med edert skräål, så bär det genast i väg till vakten." Gubbelille, sade jag, jag har icke nöjet att känna er, men om konst och vetenskap har ni intet begrepp; och när jag så ville fortsätta sjunga, fattade han mig vid kragen och drog af med mig.

Ordf.: Men under transporten till vakten har ni flera gånger försökt att slita er lös?

Ankl.: Det stämmer. Jag kände ju alls inte karlen, och legitimera sig gjorde han heller icke! —

Ordf.: Konstapeln hade ju uniform?

Ankl.: Ja väl, men sådan kan hvem som helst dra på sig.

Ordf.: Enligt poliskommissariats rapport har ni synbarligen varit full; det är väl riktigt? —

Ankl.: Nå, väl inte egentligen full, men en liten smula — ankommen måtte jag väl ha varit. Vi hade tillsammans tagit oss tre å fyra snapsar hvardera, vidare hvar sina 6 seidler bayerskt öl hvarmed visst några konjakare kom att blanda sig.

Härpå afsade domaren följande dom: Med hänsyn till den anklagades föregående oförvitlighet och andra förmildrande omständigheter dömes den anklagade till fjorton dagars fängelse, hvilket straff vore försonadt med de 14 dagar han redan suttit häktad för ransakningen.

På domarens fråga hvad Würmlich vidare hade att anföra, svarade denne: "Herr domare, jag står här inför bildade män och vill därför icke vidare försvara mig; ni förstår mig väl. Men tio hästar skola icke kunna draga mig hit igen, och när jag icke heller vidare kommer att arresteras, så behöfver ni inte heller att se mig vidare."

Och derpå lemnade den frikände Würmlich salen och öfverenskom genast med sin älskade Augusta om en utflykt till Djurgården.
